

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU

Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto ehdotuksesta neuvoston puitepäätökseksi rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta (KOM(2005) 475 lopullinen)

(2006/C 47/12)

EUROOPAN TIETOSUOJAVALTUUTETTU, joka

Ehdotuksen merkitys

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 286 artiklan,

ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja erityisesti sen 8 artiklan,

ottaa huomioon yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24 päivänä lokakuuta 1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY,

ottaa huomioon yksilöiden suojelusta yhteisöjen toimielinten ja elinten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 18 päivänä joulukuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 45/2001 28 artiklan 2 kohdan mukaisen lausuntopyynnön,

ON ANTANUT SEURAAVAN LAUSUNNON:

I ALUSTAVAT HUOMAUTUKSET

Euroopan tietosuojavaltuutetun kuuleminen

1. Komissio on lähettänyt Euroopan tietosuojavaltuutetulle 4.10.2005 päivätyllä kirjeellä ehdotuksen neuvoston puitepäätökseksi rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo tämän kirjeen olevan asetuksen 45/2001/EY 28 artiklan 2 kohdan mukainen pyyntö antaa asiasta lausunto yhteisön toimielimille ja elimille. Euroopan tietosuojavaltuutetun näkemys on, että tämä lausunto pitäisi mainita puitepäätöksen johdanto-osassa.

2. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa ehdotuksen olevan tärkeä siksi, että omien henkilötietojen suojaaminen kuuluu luonnollisten henkilöiden perusoikeuksiin ja -vapauksiin. Tämän ehdotuksen hyväksyminen olisi huomattava askel eteenpäin henkilötietojen suojaamisessa tärkeällä alalla, jolla aivan erityisesti tarvitaan johdonmukaista ja tehokasta mekanismeja henkilötietojen suojaamiseksi Euroopan unionin tasolla.

3. Tässä yhteydessä Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa, että jäsenvaltioiden poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön merkitys kasvaa jatkuvasti osana vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen asteittaista luomista. Haagin ohjelmalla on otettu käyttöön saatavuusperiaate lainvalvontaviranomaisten välisen rajat ylittävän tietojenvaihdon parantamiseksi. Haagin ohjelman ⁽¹⁾ mukaan pelkästään sen seikan, että tieto ylittää rajat, ei pitäisi enää olla olennaista. Saatavuusperiaatteen käyttöönotto kuvastaa yleisempää suuntausta helpottaa lainvalvontaviranomaisten välistä tietojenvaihtoa (katso esimerkiksi ns. Prüm-yleissopimus ⁽²⁾), jonka seitsemän jäsenvaltiota on allekirjoittanut, ja Ruotsin ehdotus puitepäätökseksi tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välillä ⁽³⁾). Samansuuntaista kehitystä osoittaa myös se, että Euroopan parlamentti hyväksyi äskettäin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin yleisten sähköisten viestintäpalvelujen yhteydessä käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ⁽⁴⁾. Tällainen kehitys edellyttää sellaisen oikeudellisen välineen hyväksymistä, jolla taataan yhteisiin vaatimuksiin perustuva tehokas henkilötietojen suoja kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

⁽¹⁾ Ohjelman s. 18.

⁽²⁾ Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan ja Itävallan tasavallan välinen yleissopimus rajat ylittävän yhteistyön tehostamisesta erityisesti terrorismin, rajat ylittävän rikollisuuden ja laittoman maahanmuuton torjumiseksi. Prüm (Saksa), 27.5.2005.

⁽³⁾ Ruotsin kuningaskunnan aloite puitepäätöksen tekemiseksi tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välillä erityisesti vakavien rikosten, kuten terroritekojen, osalta (EUVL, C 281).

⁽⁴⁾ Perustui ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yleisten sähköisten viestintäpalvelujen yhteydessä käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta (KOM(2005) 438 lopullinen).

4. Euroopan tietosuojavalvuttettu korostaa, että nykyinen tietosuojaa koskeva yleinen säädöskehys tällä alalla on riittämätön. Ensinnäkään direktiiviä 95/46/EY ei sovelleta henkilötietojen käsittelyyn sellaisen toiminnan yhteydessä, joka ei kuulu yhteisön lainsäädännön soveltamisalaan, kuten esimerkiksi toiminta, jota koskevat määräykset ovat Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastossa (direktiivin 3 artiklan 2 kohta). Vaikka useimmissa jäsenvaltioissa täytäntöönpanolainsäädännön soveltamisala on laajempi kuin mitä itse direktiivi edellyttää eikä siinä ole suljettu pois tietojen käsittelyä lainvalvontatarkoituksiin, kansallisissa lainsäädännöissä on huomattavia eroja. Toiseksi Euroopan neuvoston yleissopimuksessa N:o 108⁽¹⁾, joka sitoo kaikkia jäsenvaltioita, ei ole riittävän tarkkoja suojaa koskevia määräyksiä, mikä on todettu jo direktiiviä 95/46/EY annettaessa. Kolmanneksi kummasakaan näistä säädöksistä ei oteta huomioon poliisi- ja oikeusviranomaisten välisen tietojenvaihdon erityispiirteitä⁽²⁾.

Yksi yhteistyön onnistumisen osatekijöistä

5. Henkilötietojen tehokas suojia ei ole tärkeää pelkästään rekisteröidyille, vaan se myös osaltaan vaikuttaa itse poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön onnistumiseen. Monilta osin nämä kaksi yhteistä etua kulkevat käsi kädessä.

6. On pidettävä mielessä, että kyseeseen tulevat henkilötiedot ovat melko usein arkaluonteisia ja poliisi- ja oikeusviranomaiset ovat saaneet ne tietoonsa henkilöihin kohdistuneen tutkinnan tuloksena. Halukkuus vaihtaa näitä tietoja muiden jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa kasvaa, jos viranomaisella on varmuus suojan tasosta asianomaisessa toisessa jäsenvaltiossa. Euroopan tietosuojavalvuttettu mainitsee tietojen suojaamisen olennaisina tekijöinä tietojen luottamuksellisuuden ja tietosuojan sekä niihin pääsyä ja myöhempiä käyttöä koskevat rajoitukset.

7. Lisäksi korkealla tietosuojan tasolla voidaan varmistaa henkilötietojen virheettömyys ja luotettavuus. Poliisi- ja/ tai oikeusviranomaisten välisessä tietojenvaihdossa näiden tietojen virheettömyys ja luotettavuus on vielä tärkeämpää erityisesti siksi, että lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen vaihdon ja niiden edelleenlähettämisen lisäksi tiedot lopulta käsitellään kaukana alkuperäisestä lähteestään ja erillään siitä yhteydestä, missä ne alunperin kerättiin ja missä niitä käytettiin. Yleensä vastaanottavilla viranomaisilla ei ole mitään tietoa asiaan liittyvistä muista olosuhteista ja niiden on tukeuduttava yksinomaan heille toimitettuihin tietoihin.

8. Henkilötietoja koskevien kansallisten sääntöjen yhdenmukaistaminen poliisialalla ja oikeudellisissa asioissa — mukaan lukien näiden tietojen suojaamista koskevat asianmukaiset suojatoimet — voi näin lisätä keskinäistä luottamusta sekä osaltaan vaikuttaa tietojen vaihdon tehostumiseen.

⁽¹⁾ Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä, 28.1.1981.

⁽²⁾ Euroopan neuvosto antoi vuonna 1987 suosituksen N:o R (87) 15, jolla säännellään henkilötietojen käyttöä poliisialalla, mutta tämä suositus ei luonnollisestikaan sido jäsenvaltioita.

Tietosuojan periaatteiden noudattaminen sekä joukko uusia sääntöjä

9. Tämän ehdotuksen tarvetta ja merkitystä on korostettu useaan otteeseen. Krakovassa huhtikuussa 2005 pidetyssä kevätkonferenssissa Euroopan tietosuojaviranomaiset antoivat julkilausuman ja hyväksyivät kannanoton, joissa kehoitettiin antamaan uutta tietosuojalainsäädäntöä, jota sovellettaisiin kolmannen pilarin toimiin. Tässä uudessa lainsäädännössä tulisi sekä noudattaa direktiivissä 95/46/EY säädettyjä tietosuojan periaatteita — on tärkeää taata tietosuojan yhdenmukaisuus Euroopan unionissa — että säätää joukosta uusia sääntöjä, joissa otetaan huomioon lainvalvonnan alan erityisluonne⁽³⁾. Euroopan tietosuojavalvuttettu on tyytyväinen siihen, että tässä ehdotuksessa otetaan huomioon nämä lähtökohdat: siinä noudatetaan direktiivissä 95/46/EY säädettyjä tietosuojan periaatteita ja säädetään joukosta lisäsääntöjä.

10. Tässä lausunnossa analysoidaan, missä määrin tulos on tietosuojan näkökulmasta hyväksyttävä, ottaen asianmukaisesti huomioon tietosuojaan liittyvät erityiskysymykset lainvalvonnan alalla. Toisaalta kyseeseen tulevat tiedot ovat usein luonteeltaan hyvin arkaluonteisia (katso tämän lausunnon 6 kohta) ja toisaalta on olemassa erittäin suuri tarve saada näitä tietoja, jotta lainvalvonta olisi tehokasta, mikä voi käsitellä henkilöiden elämän ja fyysisen turvallisuuden suojelun. Euroopan tietosuojavalvuttettu katsoo, että tietosuojaa koskevien sääntöjen olisi vastattava lainvalvonnan oikeutettuja tarpeita mutta niiden olisi myös tarjottava rekisteröidylle suojia tietojensa aiheetonta käsittelyä ja saatavuutta vastaan. Jotta eurooppalaisen lainsäätäjän päätökset noudattaisivat suhteellisuusperiaatetta, niissä on otettava huomioon kahden toisilleen mahdollisesti vastakkaisen yleisen edun noudattaminen. Tässä yhteydessä Euroopan tietosuojavalvuttettu mainitsee jälleen kerran, että hyvin usein nämä kaksi etua kulkevat käsi kädessä.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osasto

11. Lopuksi mainittakoon, että ehdotus on osa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoa, niin sanottua kolmatta pilaria. Eurooppalaista lainsäätäjää sitovat selkeät rajoitukset: unionin lainsäädäntövallan rajoittaminen 30 ja 31 artiklassa mainittuihin asioihin, lainsäädäntömenettelyä koskevat rajoitukset — siihen ei sisälly Euroopan parlamentin täysimääräinen osallistuminen — ja oikeudellista valvontaa koskevat rajoitukset, koska Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen SEU:n 35 artiklan mukainen toimivalta on rajallinen. Nämä rajoitukset edellyttävät ehdotuksen tekstin vieläkin huolellisempaa analyysia.

⁽³⁾ Katso samassa merkityksessä ”The EDPS as an advisor to the Community Institutions on proposals for legislation and related documents”, 18.3.2005, julkaistu internet-sivustolla www.edp.eu.int.

II KONTEKSTI: TIETOJENVAIHTO SAATAVUUSPERIAATTEEN NOJALLA, TIETOJEN SÄILYTTÄMINEN JA SIS II:N JA VIS:N ERITYISTILANNE

II.1 Saatavuusperiaate

12. Ehdotus on läheisessä yhteydessä ehdotukseen neuvoston puitepäätökseksi saatavuusperiaatteen mukaisesta tietojenvaihdosta (KOM(2005) 490 lopullinen). Jälkimmäisen ehdotuksen tavoitteena on saatavuusperiaatteen täytäntöönpano millä varmistetaan, että jonkin jäsenvaltion viranomaisten saatavilla oleva tieto rikollisuuden torjuntaa varten toimitetaan myös muiden jäsenvaltioiden vastaaville viranomaisille. Sen tulisi johtaa näiden tietojen vaihdon osalta sisärajojen poistamiseen siten, että tietojenvaihtoon sovellettaisiin yhdenmukaisia ehtoja koko unionissa.

13. Näiden kahden ehdotuksen läheinen yhteys johtuu siitä, että lainvalvontatiedoissa on suurelta osin kyse henkilötiedoista. Lainvalvontatietojen vaihtoa koskevaa lainsäädäntöä ei voida hyväksyä turvaamatta henkilötietojen asianmukaista suojaa. Siinä vaiheessa kun Euroopan unionin tason toiminnasta seuraa näiden tietojen vaihdon osalta sisärajojen poistaminen, henkilötietojen suojaamista ei voida hoitaa enää pelkästään kansallisella lainsäädännöllä. Euroopan unionin toimielinten tehtäväksi on annettu henkilötietojen suojan varmistaminen kaikkialla unionin alueella ilman sisärajoja. Tämä tehtävä todetaan nimenomaisesti SEU:n 30 artiklan 1 kohdan b alakohdassa ja on seurausta unionin velvollisuudesta kunnioittaa perusoikeuksia (SEU:n 6 artikla). Lisäksi:

— Tämän ehdotuksen 1 artiklan 2 kohdassa todetaan nimenomaisesti, että jäsenvaltiot eivät saa enää rajoittaa tai estää rajat ylittävää tietojenvaihtoa henkilötietojen suojaan liittyvistä syistä.

— Ehdotus neuvoston puitepäätökseksi saatavuusperiaatteen mukaisesta tietojenvaihdosta sisältää useita viitauksia tähän ehdotukseen.

14. Euroopan tietosuojavaltuutettu huomauttaa, että neuvoston puitepäätös saatavuusperiaatteen mukaisesta tietojenvaihdosta tulisi tehdä vain sillä edellytyksellä, että puitepäätös henkilötietojen suojaamisesta tehdään myös. Tämä ehdotus neuvoston puitepäätökseksi henkilötietojen suojaamisesta on kuitenkin jo yksinäänkin tärkeä ja sitä tarvitaan, vaikka saatavuutta koskeva oikeudellinen väline puuttuisikin. Tätä on korostettu tämän lausunnon I osassa.

15. Näin ollen Euroopan tietosuojavaltuutettu analysoi nämä kaksi ehdotusta kahdessa erillisessä lausunnossa. Tähän on myös käytännön syy. Ei ole mitään takeita siitä, että ehdotukset käsiteltäisiin yhdessä ja yhtä tarkasti neuvostossa ja Euroopan parlamentissa.

II.2 Tietojen säilyttäminen

16. Euroopan tietosuojavaltuutettu esitti 26.9.2005 lausuntonsa ehdotuksesta direktiiviksi viestintätietojen säilyttämisestä⁽¹⁾. Hän toi tässä lausunnossa esiin muutamia huomattavia puutteita ehdotuksessa ja ehdotti, että direktiiviin lisättäisiin erityisiä säännöksiä toimivaltaisten viranomaisten pääsystä liikenne- ja paikkatietoihin ja tietojen myöhemmästä käytöstä ja että siihen lisättäisiin tietosuojaa koskevia lisäsuojatoimia. Euroopan parlamentin ja neuvoston hyväksymä direktiivin teksti sisältää rajoitetun — mutta ei missään nimessä riittävän — säännöksen tietosuojasta ja tietoturvasta sekä sitäkin puutteellisemman tietoihin pääsyä koskevan säännöksen, jonka mukaan säilytettyihin tietoihin pääsyä koskevista toimenpiteistä päätetään kansallisessa lainsäädännössä Euroopan unionin lainsäädännön tai kansainvälisen julkisoikeuden asianomaisten säännösten mukaisesti.

17. Viestintätietojen säilyttämistä koskevan direktiivin hyväksymisen myötä on tietosuojaa koskevan kolmannen pilarin lainsäädäntökehyksen luomisesta tullut entistäkin kiireellisempi asia. Antamalla direktiivin yhteisön lainsäätäjää velvoittaa televiestintä- ja internetpalvelujen tarjoajat säilyttämään tietoja lainvalvontatarkoituksiin ilman rekisteröidyn suojaamiseksi tarvittavia asianmukaisia suojatoimia. Suojaukseen jää edelleen aukko, koska direktiivissä ei (riittävästi) käsitellä tietoihin pääsyä eikä niiden myöhempää käyttöä sen jälkeen kun lainvalvonta-alan toimivaltaiset viranomaiset ovat saaneet tiedot.

18. Tämä ehdotus kattaa huomattavan osan tuosta aukosta, koska sitä sovelletaan tietojen myöhempään käyttöön sen jälkeen kun lainvalvontaviranomaiset ovat saaneet ne. Euroopan tietosuojavaltuutettu kuitenkin pahoittelee sitä, ettei tässä ehdotuksessa käsitellä myös näihin tietoihin pääsyä. Päinvastoin kuin mitä SIS II:ta ja VIS-järjestelmiä varten on suunniteltu (katso tämän lausunnon II.3 osa), tämä asia on jätetty kansallisen lainsäätäjän päätettäväksi.

II.3 Tietojen käsittely SIS II:ssa ja VIS-järjestelmässä

19. Euroopan unioni käyttää tai kehittää parhaillaan useita laajoja tietojärjestelmiä (Eurodac, SIS II, VIS) ja pyrkii näiden järjestelmien väliseen yhteisvaikutukseen. Suuntauksena on myös antaa lainvalvontaviranomaisille entistä laajempi pääsy näihin järjestelmiin. Näissä pitkän tähtäimen suunnitelmissa on Haagin ohjelman mukaan otettava huomioon ”oikean tasapainon saavuttaminen lainvalvonnan ja yksilöiden perusoikeuksien suojaamisen välillä”.

⁽¹⁾ Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yleisten sähköisten viestintäpalvelujen yhteydessä käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta (KOM(2005) 438 lopullinen), julkaisu internet-sivustolla www.edps.eu.int.

20. Euroopan tietosuojavaltuutettu on 19.10.2005 antamassaan lausunnossa toisen sukupolven Schengenin tietojärjestelmää (SIS-II) ⁽¹⁾ koskevista ehdotuksista korostanut joitakin seikkoja, jotka liittyvät yleisten (*lex generalis*) ja erityisten sääntöjen (*lex specialis*) soveltamiseen tietosuojaan samanaikaisesti. Tätä ehdotusta voidaan pitää yleisenä sääntönä, joka korvaa yleissopimuksen n:o 108 kolmannessa pilarissa ⁽²⁾.
21. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa tässä yhteydessä, että ehdotus tarjoaa myös yleisen tietosuojakehyksen sellaisille erityisille välineille kuten SIS II:n kolmatta pilaria koskeva osa ja lainvalvontaviranomaisten pääsy viisumitietojärjestelmään. ⁽³⁾

III EHDOTUKSEN VARSINAINEN SISÄLTÖ

III.1 Kaikkeen tietojen käsittelyyn sovellettavat yhteiset vaatimukset

Lähtökohta

22. Ehdotuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan sillä on tarkoitus määritellä yhteiset vaatimukset henkilötietojen suojan varmistamiseksi poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosasioissa. 1 artiklan 1 kohta olisi luettava yhdessä 3 artiklan 1 kohdan kanssa, jossa todetaan, että ehdotusta sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn rikosten torjunta-, tutkinta-, selvittämis- ja syyteharkinta-asioissa.
23. Näistä säännöksistä seuraa, että ehdotetulla puitepäätöksellä on kaksi pääpiirrettä: siinä vahvistetaan yhteiset vaatimukset ja sitä sovelletaan kaikkeen rikoslainsäädännön täytäntöönpanemiseksi tapahtuvaan tietojen käsittelyyn siinäkin tapauksessa, että kyseiset tiedot eivät ole muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toimittamia tai saataville asettamia.
24. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa näiden kahden pääpiirteen merkitystä. Tällä ehdotuksella olisi pyrittävä luomaan ensimmäisessä pilarissa jo olemassa olevaa lainsäädäntöä täydellisesti täydentävä tietosuojakehyks. Vain tämän edellytyksen täytyessä Euroopan unioni noudattaa täysin SEU:n 6 artiklan 2 kohdan mukaista veloitettaan kunnioittaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisia perusoikeuksia.

Yhteiset vaatimukset

25. Ensimmäinen piirteen osalta: tällä ehdotuksella pyritään varmistamaan, että olemassa olevia tietosuojan periaatteita sovelletaan kolmannen pilarin alalla. Lisäksi siinä säädetään näiden periaatteiden määrittämiseen sovellettavista yhteisistä vaatimuksista, jotta niitä voitaisiin soveltaa tällä alalla. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa ehdotuksen näiden näkökohtien merkitystä. Ne kuvastavat henkilötietojen käsittelyn erityistä ja arkaluonteista luonnetta tällä alalla. Euroopan tietosuojavaltuutettu pitää erityisesti arvossa sitä, että ehdotuksessa otetaan olemassa olevien tietosuojan periaatteiden lisäksi (4 artiklan 3 kohta) käyttöön rikosasioissa tehtävän poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön alalla sovellettavana tietosuojan erityisperiaatteena se, että eri henkilöryhmiä koskevien henkilötietojen välillä tehdään ero. Euroopan tietosuojavaltuutetun mukaan itse periaatetta ja sen oikeudellisia vaikutuksia rekisteröityyn olisi täsmennettävä vielä lisää (katso tämän lausunnon 88—92 kohta).
26. Sääntöjä on voitava soveltaa eri tilanteisiin, joten ne eivät voi olla liian yksityiskohtaisia. Toisaalta niiden on tarjottava kansalaisille tarvittava oikeusvarmuus sekä hänen henkilötietojensa asianmukainen suoja. Euroopan tietosuojavaltuutetun mukaan ehdotuksessa on yleensä ottaen saavutettu tasapaino näiden kahden toisilleen potentiaalisesti vastakkaisen lainsäädännöllisen vaatimuksen välillä. Säännökset jättävät tarvittavaa joustovaraa, mutta ovat useimmilla aloilla riittävän täsmälliset kansalaisten suojaamiseksi.
27. Eräissä kohdin ehdotus on kuitenkin liian joustava eikä tarjoa tarvittavia suojatoimia. Esimerkiksi 7 artiklan 1 kohdassa säädetään yleisestä poikkeuksesta suojatoimiin toteamalla ainoastaan "ellei kansallisessa lainsäädännössä toisin säädetä". Näin laajan harkintavallan jättäminen tietojen säilyttämiseksi pitempään kuin mikä alkuperäinen tarkoitus edellyttäisi olisi vastoin tietosuojan perusoikeutta ja haittaisi rikosasioissa tehtävän poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön puitteissa käsiteltävien henkilötietojen suojan yhdenmukaistamista koskevaa perustarvetta.
28. Jos poikkeuksia tarvitaan, ne olisi rajattava kansallisiin tai unionin tason säännöksiin, jotka on annettu erityisten yleisten etujen suojaamiseksi. Nämä yleiset edut olisi mainittava 7 artiklan 1 kohdassa.
29. Tämä johtaa toiseen kohtaan. Jos jossakin toisessa SEU:n VI osaston nojalla annetussa erityisessä oikeudellisessa välineessä säädetään täsmällisemmistä tietojen käsittelyn tai tietoihin pääsyn edellytyksistä tai rajoituksista, olisi sovellettava tätä erityistä lainsäädäntöä (*lex specialis*). Ehdotuksen 17 artiklassa säädetään poikkeuksista 12, 13, 14 ja 15 artiklaan, jos VI osaston nojalla annetussa lainsäädännössä asetetaan erityisehtoja tietojen edelleen siirtämiselle. Tämä kuvastaa ehdotuksen yleistä luonnetta

⁽¹⁾ Lausunnon 2.2.4 kohta.

⁽²⁾ Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä, 28.1.1981.

⁽³⁾ Proposal for a Council Decision concerning the access for consultation to the Visa Information System to authorities in Member States responsible for internal security and to Europol for the purposes of the prevention, detection and investigation of terrorist offences and other serious criminal offences (COM (2005) 600 final). Annettu 24.11.2005. Euroopan tietosuojavaltuutettu aikoo antaa lausunnon tästä ehdotuksesta vuoden 2006 alussa.

(kuten edellä on selvitetty), mutta ei kata kaikkia mahdollisia tapauksia. Euroopan tietosuojavaltuutetun mukaan 17 artikla tulisi:

- muotoilla yleisemmin: jos on olemassa mihin hyvänsä tietojen käsittelyyn (ei ainoastaan tietojen siirtoon) liittyvään näkökohtaan sovellettavaa erityistä lainsäädäntöä, sovelletaan sitä;
- sisältää takeet siitä, etteivät poikkeukset voi alentaa suojan tasoa.

Soveltaminen kaikkeen käsittelyyn

30. Toinen ominaispiirre: olisi toivottavaa, että ehdotus kattaisi kaiken kolmannen pilarin puitteissa tapahtuvan henkilötietojen keräämisen ja käsittelyn.

31. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi on ehdottoman tärkeää, että puitepäätos kattaa kaikki poliisi- ja oikeudelliset tiedot siinäkin tapauksessa, etteivät ne ole muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toimittamia tai saataville asettamia.

32. Tämä on sitäkin tärkeämpää, koska muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille toimitettuja tai niiden saataville asetettuja tietoja koskevat mahdolliset rajoitukset tekisivät puitepäätoksen soveltamisalasta erityisen epävarman, mikä olisi vastoin sen varsinaista tavoitetta⁽¹⁾. Siitä aiheutuisi haittaa henkilöiden oikeusvarmuudelle. Tavanomaisissa olosuhteissa henkilötietoja kerätessä tai niitä käsiteltäessä ei voida koskaan tietää etukäteen, tuleeko olemaan tarvetta vaihtaa kyseisiä tietoja muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Euroopan tietosuojavaltuutettu viittaa tässä yhteydessä saatavuusperiaatteeseen ja sisärajojen poistamiseen lainvalvontatietojen vaihdossa.

33. Lopuksi Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa, että ehdotusta ei sovelleta:

- tietojen käsittelyyn SEU:n toisessa pilarissa (yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka);
- tiedustelupalvelujen suorittamaan tietojen käsittelyyn ja näiden yksiköiden pääsyyn näihin tietoihin silloin, kun tietojen käsittelyn suorittaa toimivaltainen viranomainen tai muu osapuoli (SEU:n 33 artiklan perusteella).

Näillä aloilla kansallisessa lainsäädännössä on säädettävä rekisteröityjen asianmukaisesta suojasta. Ehdotusta arvioitaessa on otettava huomioon suojassa EU:n tasolla oleva aukko:⁽²⁾ koska kaikkea lainvalvonnan alalla tapahtuvaa tietojen käsittelyä ei voida kattaa, lainsäätäjän on varmistettava sitäkin tehokkaampi suoja ehdotuksen kattamilla aloilla.

⁽¹⁾ Euroopan tietosuojavaltuutettu viittaa samoihin perusteluihin, joita tuomioistuimien on esittänyt (muun muassa) asiassa Österreichischer Rundfunk, ym., yhdistetyt asiat C-465/00, C-138/01 ja C-139/01 antamassaan tuomiossa, Kok. 2003, s. I-4989.

⁽²⁾ Katso samassa merkityksessä Euroopan tietosuojavaltuutetun 26.9.2005 antama lausunto ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yleisten sähköisten viestintäpalvelujen yhteydessä käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta, 33 kohta.

III.2 Oikeusperusta

34. Saatavuusperiaatteen mukaista tietojenvaihtoa koskevan neuvoston puitepäätosehdotuksen johdanto-osassa mainitaan erityisenä oikeusperustana 30 artiklan 1 kohdan b alakohta. Tässä ehdotuksessa ei sitä vastoin täsmennetä, mitkä 30 tai 31 artiklan määräykset muodostavat oikeusperustan.

35. Vaikka Euroopan tietosuojavaltuutetun tehtävänä on antaa lausuntoja Euroopan unionin lainsäädännöstä eikä valita jonkin ehdotuksen oikeusperustaa, voidaan silti katsoa, että myös tämä ehdotus voisi perustua 30 artiklan 1 kohdan b alakohtaan. Lisäksi se voisi perustua SEU:n 31 artiklan 1 kohdan c alakohtaan ja sitä olisi myös sovellettava kokonaisuudessaan kansallisiin tilanteisiin, mikäli se on tarpeen jäsenvaltioiden välisen poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön parantamiseksi. Tässä yhteydessä Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa jälleen kerran, että kaikkia lainvalvontatarkoituksissa kerättyjä, tallennettuja, käsiteltyjä tai analysoituja henkilötietoja voidaan, erityisesti saatavuusperiaatteen nojalla, vaihtaa toisen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

36. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että SEU:n 30 artiklan 1 kohdan b alakohta ja 31 artiklan 1 kohdan c alakohta tarjoavat tietosuojaa koskeville säännöille oikeusperustan, jota ei ole rajoitettu jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välillä vaihdettujen henkilötietojen suojaamiseen vaan jota sovelletaan myös kansallisiin tilanteisiin. Erityisesti:

— 30 artiklan 1 kohdan b alakohta, jota voidaan käyttää oikeusperustana tietojen keräämistä, tallentamista, käsittelyä, analysointia ja vaihtaa koskeville säännöille, ei ole rajoitettu koskemaan tietoja, jotka on asetettu toisten jäsenvaltioiden saataville tai toimitettu niille. Ainoa 30 artiklan 1 kohdan b alakohdassa oleva rajoitus liittyy siihen, että tietojen on oltava poliisiyhteistyön kannalta merkityksellisiä.

— Oikeudellisen yhteistyön osalta 31 artiklan 1 kohdan c alakohta on vieläkin selvempi, koska siinä todetaan, että yhteiseen toimintaan kuuluu ”tällaisen yhteistyön mahdollisesti edellyttämä, jäsenvaltioissa sovellettavien sääntöjen yhteensopivuuden varmistaminen”.

— Tuomioistuin soveltaa tapauksen Pupino⁽³⁾ johdosta yhteisön lainsäädännön periaatteita kolmanteen pilariin kuuluviin asioihin. Tämä oikeuskäytäntö kuvastaa kehitystä puhtaasti jäsenvaltioiden viranomaisten välisestä yhteistyöstä kolmannen pilarin puitteissa kohti vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta, joka on verrattavissa EY-sopimuksen puitteissa perustettuun sisämarkkina-alueeseen.

⁽³⁾ Tuomioistuimen 16.6.2005 antama tuomio asiassa Pupino, asia C-105/03.

— Euroopan tietosuojavaltuutetun mukaan tehokkuusperiaate merkitsee sitä, ettei perustamissopimusta voida tulkita tavalla, joka estää Euroopan unionin toimielimiä suorittamasta tehtävänsä tehokkaasti. Tähän sisältyy niiden tehtävä turvata perusoikeudet.

— Kuten edellä on todettu, rajaamalla soveltamisala rajat ylittäviin tilanteisiin ei otettaisi huomioon saatavuusperiaatteen seurauksia ja tämä häiritäisi yksilöiden oikeusvarmuutta.

37. Euroopan tietosuojavaltuutettu kiinnittää erikseen huomiota *tietojenvaihtoon kolmansien maiden kanssa*. Jäsenvaltiot käyttävät niille lainvalvontatarkoituksiin toimitettuja, kolmansissa maissa kerättyjä ja käsiteltyjä henkilötietoja ja toimittavat itse keräämiään ja/tai käsittelemiään henkilötietoja kolmansien maiden toimivaltaisille viranomaisille ja kansainvälisille elimille.

38. SEU:n 30 ja 31 artiklassa ei edellytetä, että kolmansien maiden viranomaisten keräämiä henkilötietoja kohdeltaisiin eri tavoin kuin toimivaltaisten viranomaisten jäsenvaltioissa keräämiä tietoja. Kolmansista maista peräisin oleviin ja niistä vastaanotettuihin tietoihin on sovellettava samoja vaatimuksia kuin jossakin jäsenvaltiossa kerätyihin tietoihin. Tietojen laatua ei kuitenkaan voida aina helposti taata (tätä käsitellään tämän lausunnon seuraavassa luvussa).

39. Jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten suorittama henkilötietojen toimittaminen kolmansiin maihin ei tarkkaan ottaen kuulu SEU:n VI osaston soveltamisalaan. Jos tietoja kuitenkin voitaisiin toimittaa kolmansiin maihin ilman rekisteröidyn suojan varmistamista, tämä vahingoittaisi vakavasti tässä ehdotuksessa suunniteltua suojaa Euroopan unionin alueella tämän lausunnon III.4 osassa mainituista syistä. Eli lyhyesti sanoen:

— Jos tietosuojaa koskevia sääntöjä ei sovelleta tietojen toimittamiseen kolmansiin maihin, se vaikuttaa suoraan tässä ehdotuksessa turvattuihin rekisteröidyn oikeuksiin.

— Tästä aiheutuisi se riski, että jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voisivat kiertää tietosuojaa koskevia tiukkoja vaatimuksia.

40. Yhteenvedon todettakoon, että on tarpeen soveltaa tietosuojaa koskevia yhteisiä sääntöjä jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kolmansien maiden viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa vaihtamiin henkilötietoihin, jotta jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten väliset henkilötietojen suojaa koskevat yhteiset säännöt

toimisivat tehokkaasti, ja näin ollen on tarpeen parantaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä. SEU:n 30 ja 31 artikla tarjoavat tarvittavan oikeusperustan.

III.3 Ehdotuksen soveltamisalaa koskevia erityisiä huomautuksia

Oikeusviranomaisten käsittelemät henkilötiedot

41. Poliisi- ja oikeusviranomaiset käsittelevät henkilötietoja ja toteuttavat niitä koskevaa tiedonvaihtoa. Tätä SEU:n 30 ja 31 artiklaan perustuvaa ehdotusta sovelletaan poliisiviranomaisten väliseen yhteistyöhön ja oikeusviranomaisten väliseen yhteistyöhön. Näin ollen ehdotuksen soveltamisala on laajempi kuin ehdotuksen neuvoston puitepäätöksi tietojenvaihdosta, koska jälkimmäinen on rajattu koskemaan ainoastaan poliisiyhteistyötä ja sitä sovelletaan vain ennen syytteen vireillepanoa tapahtuvaan tietojenvaihtoon.

42. Euroopan tietosuojavaltuutettu on tyytyväinen siihen, että ehdotuksen soveltamisala koskee myös oikeusviranomaisten käsittelemiä henkilötietoja. On hyvin perusteltua käsitellä samassa ehdotuksessa niin poliisiviranomaisten kuin oikeusviranomaisten hallussa olevia tietoja, joita käsitellään lainvalvontatarkoituksissa. Ensinnäkin toimivallan jakautuminen rikostutinnan ja syytteenpanon eri vaiheissa vaihtelee jäsenvaltioittain. Oikeusviranomaisten osuus alkaa eri jäsenvaltioissa eri vaiheessa. Toiseksikin kaikki tässä ketjussa käsitellyt henkilötiedot voivat päätyä oikeudelliseen asiakirjaan. Ei ole järkevää, että edeltävissä vaiheissa tietosuojaan sovellettaisiin erilaisia järjestelyjä.

43. Tietojen käsittelyn valvonnan osalta tarvitaan kuitenkin toisenlainen lähestymistapa. Ehdotuksen 30 artiklassa luettelaa valvontaviranomaisten tehtävät. Sen 30 artiklan 9 kohdan mukaan valvontaviranomaisen valtuudet eivät saa vaikuttaa oikeuslaitoksen riippumattomuuteen. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee ehdotuksessa täsmennettäväksi, että valvontaviranomaiset eivät valvo oikeusviranomaisten lainkäyttötehtävissä suorittamaa tietojen käsittelyä. ⁽¹⁾

Tietojen käsittely Europolissa ja Eurojustissa (sekä tullitietojärjestelmässä)

44. Ehdotuksen 3 artiklan 2 kohdan mukaan puitepäätöstä ei sovelleta henkilötietojen käsittelyyn Europolissa, Eurojustissa ja tullitietojärjestelmässä ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Säännös voisi olla asetuksessa 45/2001/EY olevan 46 artiklan kaltainen.

⁽²⁾ Tullitietojärjestelmä on pieni mutta aika monimutkainen järjestelmä, joka sisältää sekä kansallisia että ylikansallisia osia ja joka on verrattavissa Schengenin tietojärjestelmään. Ottaen huomioon sen, että tällä ehdotuksella on suhteellisen vähän merkitystä tullitietojärjestelmän kannalta, sekä itse järjestelmän monimutkaisuuden, se on jätetty tämän lausunnon ulkopuolelle. Euroopan tietosuojavaltuutettu tulee käsittelemään tullitietojärjestelmää muussa yhteydessä.

45. Tarkkaan ottaen tämä säännös on tarpeeton ainakin Europolin ja Eurojustin osalta. Puitepäätos voidaan SEU:n 34 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla tehdä ainoastaan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä eikä sitä voida suoraan osoittaa Europolille ja Eurojustille.

46. Asiasisällön osalta 3 artiklan 2 kohtaan voidaan tehdä seuraavat huomautukset:

- Ehdotuksella luodaan yleiset puitteet, joita olisi periaatteessa sovellettava kaikkiin sellaisiin tilanteisiin, jotka kuuluvat kolmannen pilarin alaan. Tietosuojaa koskevan lainsäädännön yhdenmukaisuus on itsessään tietosuojan tehokkuutta lisäävä tekijä.
- Europolilla ja Eurojustilla on tällä hetkellä käytettävissä hyvin määritetyt tietosuojajärjestelmät ja myös valvontajärjestelmä. Tästä syystä ei ole välitöntä kiirettä mukauttaa nyt sovellettavia sääntöjä tämän ehdotuksen tekstiin.
- Pitkällä aikavälillä Europoliin ja Eurojustiin sovellettavat tietosuojaa koskevat säännöt olisi kuitenkin mukautettava siten, että ne olisivat täysin yhdenmukaisia tämän puitepäätoksen kanssa.
- Tämän mukautuksen tärkeyttä lisää se, että puitepäätosehdotusta sovelletaan sen III lukuun lukuun ottamatta niiden henkilötietojen keruuseen ja käsittelyyn, jotka jäsenvaltiot toimittavat Europolille ja Eurojustille.

III.4 Ehdotuksen rakenne

47. Euroopan tietosuojavaltuutettu on analysoinut ehdotusta ja tullut siihen tulokseen, että yleisesti ottaen ehdotus antaa suojalle kerrosmaisena rakenteen. Ehdotuksen II luvussa (ja erityisten aiheiden osalta IV—VII luvussa) esitettyihin yhteisiin vaatimuksiin sisältyy kaksi suojakerrosta:

- direktiivissä 95/46/EY ja muissa Euroopan yhteisöjen säädöksissä sekä Euroopan neuvoston yleissopimuksessa n:o 108 esitettyjen tietosuojaa koskevien yleisten periaatteiden saattaminen osaksi kolmatta pilaria;
- tietosuojaa koskevat lisäsäännöt, joita sovelletaan kaikkeen kolmannen pilarin puitteissa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn. Esimerkkejä näistä lisäsäännöistä on ehdotuksen 4 artiklan 3 ja 4 kohdassa.

48. Ehdotuksen III luvussa lisätään kolmas suojan taso, joka koskee käsittelyn erityismuotoja. Tähän lukuun sisältyvien kahden jakson otsakkeet sekä ehdotuksen useiden säännösten sanamuoto antavat viitteitä siihen, että tätä lukua sovelletaan ainoastaan muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten toimittamiin tai saataville asettamiin tietoihin. Näin ollen joitain tärkeitä henkilötietojen suojaa koskevia säännöksiä ei sovellettaisi henkilötietoihin, jos näitä ei ole vaihdettu jäsenvaltioiden välillä. Tämä teksti

on kuitenkin moniselitteinen, koska itse säännökset näyttävät ulottuvan laajemmalle kuin pelkästään vaihdettuihin tietoihin suoraan liittyviin toimiin. Joka tapauksessa tätä soveltamisalan rajaamista ei ole selkeästi selitetty eikä perusteltu perusteluissa eikä arvioissa vaikutuksista.

49. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa lisäarvoa, joka saadaan tästä kerrosrakenteesta, joka voi itsessään tarjota rekisteröidylle mahdollisimman hyvän suojan, lainvalvonnan erityistarpeet huomioon ottaen. Se pohjautuu Krakovassa huhtikuussa 2005 pidetyssä kevätkonferenssissa ilmaistuun asianmukaisen tietosuojan tarpeeseen ja on periaatteessa Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklan sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamisesta tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen ja erityisesti sen 8 artiklan mukainen.

50. Ehdotuksen analysoinnin perusteella on kuitenkin esitettävä seuraavat huomautukset.

51. Ensinnäkin olisi varmistettava, että tietosuojaa koskevat lisäsäännöt II luvussa (edellä 47 kohdassa mainittu toinen kerros) eivät poikkea tietosuojaa koskevista yleisistä periaatteista. Euroopan tietosuojavaltuutetun mukaan luvussa II olevien lisäsääntöjen olisi tarjottava rekisteröidylle lisäsuojaa kolmannen pilarin yhteydessä (poliisiviranomaisten ja oikeusviranomaisten hallussa olevat tiedot). Toisin sanoen nämä lisäsäännöt eivät saa johtaa alempaan suojan tasoon.

52. Lisäksi III luku käsittelyn erityismuodoista (joka sisältää suojan kolmannen kerroksen) ei saa muodostaa poikkeusta II lukuun. Euroopan tietosuojavaltuutetun mukaan III luvun säännöksillä olisi annettava rekisteröidylle lisäsuojaa tapauksissa, joihin liittyy useamman jäsenvaltion toimivaltaisia viranomaisia, mutta nämä säännökset eivät saa alentaa suojan tasoa.

53. Toiseksikin yleisluonteisia sääntöjä ei saisi sisällyttää III lukuun. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee näiden säännösten siirtämistä II lukuun. III luku saisi sisältää ainoastaan sellaisia säännöksiä, jotka liittyvät suoraan henkilötietojen suojaan jäsenvaltioiden välisen tietojenvaihdon yhteydessä. Tämä on erittäin tärkeää siksi, että III luku sisältää tärkeitä säännöksiä rekisteröidyn korkeatasoisesta suojasta lainvalvonnan yhteydessä (ks. tämän lausunnon IV.1 osa).

IV EHDOTUKSEN OSIEN ANALYYSINTI

IV.1 Analyysin lähtökohdat

54. Analysoidessaan ehdotuksen eri osia Euroopan tietosuojavaltuutettu ottaa huomioon sen erityisrakenteen ja sisällön. Euroopan tietosuojavaltuutettu ei ota kantaa jokaiseen ehdotuksen artiklaan.

55. Erityisesti on otettava huomioon se, että ehdotuksen säännöksistä suurin osa vastaa henkilötietojen suojaa koskevia muita EU:n säädöksiä. Säännökset ovat yhdenmukaisia EU:n tietosuojalainsäädännön kanssa ja tarjoavat riittävät tietosuojatoimet kolmannen pilarin aloilla.
56. Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa kuitenkin, että jotkut ehdotuksen III lukuun tällä hetkellä kuuluvat säännökset — käsittelyä koskevat erityiset kohdat, joita yleisesti ottaen (ks. tämän lausunnon 48 kohta) sovelletaan vain jäsenvaltioiden välillä vaihdettuihin tietoihin — sisältävät EU:n tietosuojalainsäädännön yleisiä ja keskeisiä periaatteita. Nämä III luvun säännökset olisi näin ollen siirrettävä II lukuun, ja niitä olisi sovellettava kaikkeen lainvalvontaviranomaisten tekemään tietojen käsittelyyn. Tämä koskee säännöksiä tietojen laadun varmentamisesta (9 artiklan 1 ja 6 kohta) ja henkilötietojen edelleenkäsitte-lystä (11 artiklan 1 kohta).
57. Ehdotuksen III luvun eräissä muissa artikloissa ei tehdä eroa jäsenvaltioiden väliseen tietojenvaihtoon erityisesti liittyvien lisäedellytysten — kuten tiedot toimittaneen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen suostumus — ja sellaisten suojatoimien välillä, joilla on merkitystä ja joita on sovellettava myös jäsenvaltion sisäisessä tietojen käsitte-lyssä. Näissä tapauksissa Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee, että jälkimmäiset suojatoimet olisi säädettävä yleisesti sovellettaviksi myös niiden henkilötietojen osalta, joita ei ole saatu toiselta jäsenvaltiolta tai jotka eivät ole sen saataville asettamia. Tämä suositus koskee:
- tietojen siirtoa yksityisille tahoille ja sellaisille viran-omaisille, jotka eivät ole lainvalvontaviranomaisia (13 ja 14 artiklan a ja b alakohdat)
 - siirtoa kolmansille maille tai kansainvälisille elimille (15 artikla lukuun ottamatta c alakohtaa).
58. Lausunnon tässä osassa kiinnitetään lainsäätäjän huomio myös joihinkin lisäsuojatoimiin, jotka eivät sisälly nykyiseen ehdotukseen. Euroopan tietosuojavaltuutettu mu-kaan olisi säädettävä lisäsuojatoimista, jotka koskisivat automaattisia yksittäispäätöksiä, kolmansista maista saatuja henkilötietoja, pääsyä yksityisten tahojen tietokan-toihin, biometristen tietojen käsittelyä ja DNA-profiileja.
59. Lisäksi jäljempänä esitettyyn analyysiin sisältyy suosiuksia, joiden tarkoituksena on parantaa nykyistä tekstiä sekä varmistaa säännösten tehokkuus, tekstin johdonmu-kaisuus ja yhdenmukaisuus voimassa olevan tietosuoa-lainsäädännön kanssa.

IV.2 Käyttötarkoituksen rajoittaminen ja tietojen edelleen-käsittely

60. Ehdotuksen 4 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan henkilötiedot kerätään tiettyä nimenomaista ja laillista

tarkoitusta varten, eikä niitä myöhemmin saa käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Yleensä tietoja kerätään jonkin tietyn rikoksen yhteydessä (tai tietyissä tapauksissa rikollisryhmän tai -verkonon tutkimiseksi jne.). Tietoja voidaan käyttää ensin alkuperäi-seen tarkoitukseen, minkä jälkeen niitä voidaan käsitellä toisessa tarkoituksessa edellyttäen, että se on yhteensopiva alkuperäisen tarkoituksen kanssa (esimerkiksi huumausai-neiden laittomasta kaupasta tuomitusta henkilöstä kerät-tyjä tietoja voidaan käyttää huumausainekauppiain verkoston tutkinnan yhteydessä). Tämä lähestymistapa kuvastaa hyvin käyttötarkoituksen rajoittamisen periaateta, ja se on myös sisällytetty Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklaan ja on siten yhdenmukainen voimassa olevan tietosuojalainsäädännön kanssa.

Edelleenkäsitte-ly puitepäätöksen soveltamisalaan kuuluvissa tarkoituk-sissa

61. Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa, että ehdotuksessa ei käsitellä täysin tyydyttävällä tavalla tilannetta, joka voi ilmetä poliisitoiminnassa, eli tarvetta käyttää tietoja edel-leen sellaiseen tarkoitukseen, joka ei ole yhteensopiva sen tarkoituksen kanssa, johon tiedot kerättiin. Poliisin keräämät tiedot voivat olla tarpeen jonkin täysin erilaisen rikoksen ratkaisemisessa. Esimerkiksi liikenne rikkomuksia koskevan syytteen esittämisen yhteydessä kerättyjä tietoja voidaan käyttää autovarkaan olinpaikan selvittämiseen ja hänen asettamiseksi syytteeseen. Tämä toinen tarkoitus voi olla hyvinkin lainmukainen, mutta sitä ei voida pitää täysin yhteensopivana sen tarkoituksen kanssa, johon tiedot on kerätty. Jos lainvalvontaviranomaiset eivät saa käyttää tietoja tähän toiseen tarkoitukseen, he voivat olla taipuvaisia keräämään tietoja laajoihin tai huonosti määri-teltyihin tarkoituksiin, jolloin käyttötarkoituksen rajoitta-misen periaate menettäisi merkityksensä tietojenkeruun osalta. Lisäksi tämä vaikeuttaisi muiden periaatteiden, kuten tietojen oikeasuhteisuutta, virheettömyyttä ja luotettavuutta koskevien periaatteiden soveltamista (ks. 4 artiklan 1 kohdan c ja d alakohta).
62. EU:n tietosuojalainsäädännön mukaan henkilötiedot on kerättävä nimenomaisesti määriteltyihin tarkoituksiin, eikä niitä saa käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteen-sopimattomalla tavalla. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo kuitenkin, että edelleenkäytön osalta on sallittava jonkin verran joustavuutta. Tietojenkeruun rajoittamista noudatetaan todennäköisesti paremmin, jos sisäisestä turvallisuudesta vastaavat viranomaiset tietävät voivansa tukeutua edelleenkäytön osalta rajoittamista koskevaan poikkeukseen edellyttäen, että asianmukaiset suojatoimet ovat olemassa.
63. On täsmennettävä, että tämä edelleenkäsitte-lyyn tarve on tunnustettu ehdotuksen 11 artiklassa, mutta aika riittä-mättömällä tavalla. Ehdotuksen 11 artiklaa sovelletaan ainoastaan sellaisiin tietoihin, jotka toisen jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen on toimittanut tai asettanut saataville, eikä siihen sisälly riittäviä suojatoimia.

64. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee, että 11 artiklan 1 kohtaa sovellettaisiin kaikkiin tietoihin riippumatta siitä, onko ne saatu toiselta jäsenvaltiolta vai ei. Lisäksi olisi lisättävä tiukempia suojatoimia kuin mistä on säädetty 11 artiklan 1 kohdan b alakohdassa. Tietojen edelleenkäyttö tarkoituksiin, joita ei pidetä yhteensopivina alkuperäisen tarkoituksen kanssa, olisi sallittava ainoastaan silloin, kun se on erityistapauksessa aivan välttämätöntä rikosten torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan kannalta taikka henkilön etujen tai perusoikeuksien suojaamiseksi. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee, että tämä säännös sisällytetään uuteen 4 a artiklaan (joka tapauksessa ehdotuksen II lukuun).

65. Ehdotuksen 11 artiklan 2 kohta ja 3 kohta säilyvät ennallaan. Ne sisältävät muilta jäsenvaltioilta saatuja tietoja koskevia lisäsuojatoimia. Euroopan tietosuojavaltuutettu huomauttaa, että 11 artiklan 3 kohtaa sovelletaan SIS II-järjestelmän välityksellä tapahtuvaan tietojenvaihtoon. Euroopan tietosuojavaltuutettu mainitsi jo SIS II-järjestelmää koskeneessa lausunnossaan, että olisi varmistettava se, ettei SIS-järjestelmän tietoja voida käyttää muihin tarkoituksiin kuin itse järjestelmän tarkoituksiin.

Edelleen käsittely tarkoituksiin, jotka eivät kuulu poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön aloihin

66. Joissain tapauksissa tietoja on käsiteltävä muunlaisten tärkeiden etujen turvaamiseksi. Tietojen käsitelijöinä voi silloin olla muita viranomaisia kuin tässä puitepääöksessä tarkoitetut toimivaltaiset viranomaiset. Näihin jäsenvaltioiden toimivaltuuksiin voi kuulua yksityisyyteen puuttuvaa käsittelyä (esim. selvityksen tekeminen henkilöstä, joka ei ole epäilty), minkä vuoksi niitä pitäisi koskea erittäin tiukat ehdot, kuten jäsenvaltioiden velvoittaminen säätämään erityistä lainsäädäntöä, jos ne haluavat käyttää tätä poikkeusta. Ensimmäisen pilarin alalla tätä kysymystä on käsitelty direktiivin 95/46/EY 13 artiklassa, jonka mukaan direktiivin joidenkin säännösten rajoittaminen on sallittu erityistapauksissa. Jäsenvaltioiden on tällaisia rajoituksia soveltaessaan noudatettava Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa.

67. Samoin perusteluin olisi tämän puitepääöksen II luvussa säädettävä, että jäsenvaltiot voivat hyväksyä lainsäädännöllisiä toimenpiteitä edelleen käsittelyn sallimiseksi, jos tällaiset toimenpiteet ovat välttämättömiä, jotta varmistettaisiin

- yleistä turvallisuutta, puolustusta ja valtion turvallisuutta koskevien uhkien ehkäiseminen,
- jäsenvaltiolle tai Euroopan unionille tärkeän taloudellisen tai rahoituksellisen edun suojaaminen,
- rekisteröidyn suojele.

IV.3 Tietojen käsittelyn laillisuusperusteet

68. Ehdotuksen 5 artiklan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat käsitellä tietoja ainoastaan, jos siitä on säädetty laissa, jonka mukaan käsittely on tarpeen kyseisen viranomaisen lakisääteisten tehtävien suorittamista varten rikosten torjunta-, tutkinta-, selvittämis- tai syyteharkinta-asioissa. Euroopan tietosuojavaltuutettu kannattaa 5 artiklan tiukkoja vaatimuksia.

69. Kuitenkin 5 artiklan tekstissä aliarvioidaan tarve tehdä tietojen käsittelystä laillista muista lainmukaisista syistä erityistilanteissa. Se on tärkeä säännös, joka ei saisi esimerkiksi estää poliisia täyttämästä kansallisen lainsäädännön mukaisia laillisia velvoitteitaan antaa tietoja maahanmuutto- tai veroviranomaisille. Euroopan tietosuojavaltuutettu ehdottaa näin ollen, että 5 artiklassa otettaisiin huomioon muut perustellut lailliset syyt käsitellä henkilötietoja, kuten rekisterinpitäjän tarve noudattaa lainmukaisia velvoitteitaan, rekisteröidyn antama selkeä suostumus tai tarve suojella rekisteröidylle elintärkeitä etuja.

70. Euroopan tietosuojavaltuutettu huomauttaa, että tietojen käsittelyn laillisuusperusteiden noudattaminen on erityisen tärkeää poliisiyhteistyössä ja oikeudellisessa yhteistyössä, koska poliisin laittomasti keräämät henkilötiedot voivat johtaa siihen, ettei henkilötietoja voida käyttää todisteina oikeudenkäynnissä.

IV.4 Tarpeellisuus ja oikeasuhteisuus

71. Ehdotuksen 4 ja 5 artiklalla pyritään myös varmistamaan yleisesti ottaen tyydyttävällä tavalla, että henkilötietojen suojaan tehtävät rajoitukset ovat tarpeellisia ja oikeasuhteisia Euroopan unionin lainsäädännön vaatimusten ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa koskevan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti:

- Ehdotuksen 4 artiklan 1 kohdan c alakohdassa esitetään yleinen sääntö siitä, että tietojen on oltava asianmukaisia, olennaisia eivätkä ne saa olla liian laajoja siihen tarkoitukseen verrattuna, mihin ne on kerätty ja/tai missä niitä myöhemmin käsitellään.
- Ehdotuksen 5 artiklassa täsmennetään, että käsittely olisi oltava *tarpeen* kyseisen viranomaisen lakisääteisten tehtävien suorittamista varten rikosten torjunta-, tutkinta-, selvittämis- tai syyteharkinta-asioissa.
- Ehdotuksen 4 artiklan 4 kohdassa mainitaan, että henkilötietojen käsittely on tarpeen ainoastaan, jos tietyt erityisedellytykset täyttyvät.

72. Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa, että 4 artiklan 4 kohdalle ehdotettu muoto ei täytä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa koskevassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä vahvistettuja perusteita, joiden mukaan yksityiselämään kohdistuva rajoitus on mahdollinen ainoastaan silloin, kun se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä. Ehdotuksen mukaan tietojen käsittelyä pidetään tarpeellisena silloin, kun *se voi mahdollistaa* lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten tehtävien suorittamisen, mutta myös silloin, kun on *aiheellista uskoa*, että kyseiset henkilötiedot voivat *helpottaa tai nopeuttaa* rikoksen torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa.
73. Nämä perusteet eivät noudata Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan vaatimuksia, koska lähes kaiken henkilötietojen käsittelyn voidaan katsoa helpottavan poliisin tai oikeusviranomaisten toimintaa, vaikka kyseisiä tietoja ei varsinaisesti tarvita tämän toiminnan toteuttamiseksi.
74. Ehdotuksen 4 artiklan 4 kohta nykyisessä muodossaan mahdollistaisi henkilötietojen liian laajan keruun, joka perustuisi ainoastaan uskomukselle, että henkilötiedot *voivat helpottaa* rikoksen torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa. Kuitenkin asia on päinvastoin: henkilötietojen käsittelyä pidetään tarpeellisena ainoastaan silloin, kun toimivaltaiset viranomaiset voivat selvästi osoittaa tämän tarpeen, ja edellyttäen, että yksityisyyteen lievemmin puuttuvia toimenpiteitä ei ole käytettävissä.
75. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee näin ollen, että 4 artiklan 4 kohdan ensimmäinen luetelmakohta laaditaan uudelleen, jotta varmistetaan, että noudatetaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa koskevaa oikeuskäytäntöä. Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu ehdottaa rakenteellisista syistä, että 4 artiklan 4 kohta siirretään 5 artiklan loppuun.
78. Toiseksikin Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että muitakin laillisia perusteita käsittelylle, kuten tarve suojella rekisteröidyn tai muun henkilön elintärkeitä etuja (kun rekisteröity on fyysisesti tai oikeudellisesti kykenemätön antamaan suostumustaan), voitaisiin ottaa huomioon.
79. Poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön alalla kasvavaa merkitystä on muunlaisten mahdollisesti arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyllä, kuten biometristen tietojen ja DNA-profiilien käsittelyllä. Nämä tiedot eivät nimenomaisesti sisälly ehdotuksen 6 artiklaan. Euroopan tietosuojavaltuutettu kehottaa EU:n lainsäätäjää erityiseen tarkkaavaisuuteen soveltaessaan tässä ehdotuksessa säädettyjä tietosuojan yleisiä periaatteita lainsäädäntöön, joka koskee näihin erityisryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä. Esimerkkinä voidaan mainita nykyinen ehdotus neuvoston puitepäätökseksi saatavuusperiaatteen mukaisesta tietojenvaihdosta (ks. edellä 12–15 kohta), jossa nimenomaisesti sallitaan biometristen tietojen ja DNA-profiilien käsittely sekä näiden tietojen vaihto (ks. ehdotuksen liite II) mutta jossa ei käsitellä näiden tietojen arkaluonteisuutta eikä erityispiirteitä tietosuojan kannalta katsottuna.
80. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee, että säädetään erityisistä suojatoimista, joilla varmistetaan etenkin, että:
- biometrisia tietoja ja DNA-profiileja käytetään ainoastaan vakiintuneiden ja yhteentoimivien teknisten standardien pohjalta,
 - tietojen oikeellisuuden taso otetaan huolellisesti huomioon ja rekisteröity voi asettaa oikeellisuuden kyseenalaiseksi helposti saatavilla olevilla keinoilla, sekä
 - yksilön ihmisarvoa kunnioitetaan täysin.

IV.5 Erityisiä tietoryhmiä koskeva tietojen käsittely

76. Ehdotuksen 6 artiklassa kielletään periaatteessa arkaluonteisten tietojen käsittely eli sellaisten henkilötietojen käsittely, jotka koskevat rotua tai etnistä alkuperää, poliittisia mielipiteitä, uskonnollista tai filosofista vakaumusta tai ammattiliittoon kuulumista, sekä terveyteen ja seksuaaliin käyttöytymiseen liittyvien tietojen käsittely. Tätä kieltoa ei sovelleta silloin, kun käsittelystä on säädetty laissa ja se on ehdottoman välttämätöntä kyseisen viranomaisen lakisääteisten tehtävien suorittamista varten rikosten torjunta-, tutkinta-, selvittämis- tai syyteharkintasioissa. Arkaluonteisia tietoja voidaan käsitellä myös silloin, kun rekisteröity on antanut nimenomaisen suostumuksensa. Molemmissa tapauksissa on huolehdittava erityisistä tarpeellisista suojatoimista.
77. On esitettävä kaksi huomautusta 6 artiklan tekstiin. Ensinnäkin 6 artiklassa nojaututaan liian laajalti rekisteröidyn suostumukseen. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa sitä, että rekisteröidyn nimenomaiseen suostumukseen perustuva arkaluonteisen tiedon käsittely olisi sallittava ainoastaan silloin, kun käsittely on rekisteröidyn

Lainsäätäjä päättää siitä, säädetäänkö näistä lisäsuojatoimista tässä puitepäätöksessä vai erityisissä oikeudellisissa välineissä, joilla säännellään näihin erityisryhmiin kuuluvien tietojen keruuta ja vaihtoa.

IV.6 Virheettömyys ja luotettavuus

81. Ehdotuksen 4 artiklan 1 kohdan d alakohdassa asetetaan yleiset tietojen laatua koskevat säännöt. Tämän artiklan mukaisesti rekisterinpitäjän on varmistettava, että tiedot ovat virheettömiä ja tarvittaessa päivitettyjä. Hän toteuttaa kaikki aiheelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että niihin tarkoituksiin nähden virheelliset tai puutteelliset tiedot, joita varten tiedot kerättiin tai joita varten niitä myöhemmin käsitellään, poistetaan tai oikaistaan. Tämä on EU:n tietosuojalainsäädännön yleisten periaatteiden mukaista.

82. Ehdotuksen 4 artiklan 1 kohdan d alakohdan kolmannessa virkkeessä vahvistetaan, että jäsenvaltiot voivat säätää tietojen käsittelyn virheettömyyden ja luotettavuuden asteista. Euroopan tietosuojavaltuutettu pitää tätä säännöstä poikkeuksena yleisestä virheettömyysperiaatteesta ja suositaa säännöksen poikkeuksellisen luonteen selventämistä lisäämällä 4 artiklan 1 kohdan d alakohdan kolmannen virkkeen alkuosaan sana "kuitenkin" tai "silti". Näissä tapauksissa, joissa tietojen virheettömyyttä ei voida varmistaa täydellisesti, rekisterinpitäjällä on velvoite erottaa tiedot toisistaan niiden virheettömyyden ja luotettavuuden asteen perusteella, mikä koskee erityisesti perustavanlaatuisista eron tekoa tosiasioihin perustuvien tietojen ja lausuntoihin ja henkilökohtaisiin arvioihin perustuvien tietojen välillä. Euroopan tietosuojavaltuutettu korostaa tämän velvoitteen merkitystä sekä rekisteröityjen että lainvalvontaviranomaisten kannalta, erityisesti silloin kun tietoja käsitellään kaukana niiden lähteestä (ks. tämän lausunnon 7 kohta).

Tietojen laadun varmentaminen

83. Ehdotuksen 4 artiklan 1 kohdan d alakohdassa säädettyä yleistä periaatetta täydennetään erityisillä suojatoimilla, joista on säädetty tietojen laadun varmentamista koskevassa 9 artiklassa. Kyseisessä artiklassa todetaan erityisesti, että

1. henkilötietojen laatu on varmennettava viimeistään ennen niiden siirtoa ja saataville asettamista. Lisäksi niiden tietojen laatu, joihin on suora pääsy, on varmennettava säännöllisesti (9 artiklan 1 ja 2 kohta),
2. kaikissa tietojensiirroissa on tuotava ilmi tuomioistuinten päätökset sekä päätökset syyttämättä jättämisestä, ja lausuntoihin perustuvat tiedot on tarkistettava niiden lähteestä ennen niiden siirtämistä ja niiden virheettömyyden tai luotettavuuden aste on ilmoitettava (9 artiklan 1 kohta),
3. henkilötietoihin on lisättävä rekisteröidyn pyynnöstä maininta silloin, kun rekisteröity kiistää tietojen virheettömyyden eikä tietojen virheettömyyttä tai virheellisyyttä voida vahvistaa (9 artiklan 6 kohta).

84. Näin ollen 4 artiklan 1 kohtaa ja 9 artiklaa yhdessä sovellettaessa varmistetaan, että sekä rekisteröity että ne viranomaiset, jotka ovat lähimpänä käsiteltävien tietojen lähdettä ja täten parhaassa asemassa niiden tarkistamiseksi, ovat asianmukaisesti varmentaneet henkilötietojen laadun.

85. Euroopan tietosuojavaltuutettu suhtautuu näihin säännöksiin myönteisesti, koska niissä keskitytään lainvalvontaviranomaisten tarpeisiin ja varmistetaan, että kaikki tiedot otetaan asianmukaisesti huomioon ja että niitä käytetään niiden virheettömyyden ja luotettavuuden mukaisesti. Näin vältetään se, että mahdollinen epätarkkuus joissakin rekisteröityä koskevissa tiedoissa vaikuttaisi häneen suhteettomasti.

86. Tietojen laadun varmentaminen on rekisteröidyn kannalta keskeinen osa tietosuojaa, erityisesti poliisin ja oikeusviranomaisien käsittelemien henkilötietojen suhteen. Sen vuoksi Euroopan tietosuojavaltuutettu pahoittelee sitä, että tietojen laadun varmentamista koskevan 9 artiklan sovellettavuus rajoittuu tietoihin, jotka toimitetaan tai asetetaan toisten jäsenvaltioiden saataville. Tämä on valitettavaa, koska tästä johtuen myös lainvalvontatarkoituksissa keskeinen henkilötietojen laatu varmistettaisiin täysin ainoastaan silloin, kun kyseiset tiedot toimitetaan tai asetetaan toisten jäsenvaltioiden saataville, mutta ei silloin, kun niitä käsitellään yhden jäsenvaltion sisällä (!). Sen sijaan sekä rekisteröidyn että toimivaltaisten viranomaisten etujen kannalta on keskeistä varmistaa, että asianmukainen laadun varmentaminen koskee kaikkia henkilötietoja, myös niitä, joita ei toimiteta tai aseteta toisten jäsenvaltioiden saataville.

87. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee siksi 9 artiklan 1 ja 6 kohdan soveltamisalan rajoitusten poistamista kaikissa tapauksissa ja kyseisten säännösten siirtämistä ehdotuksen II lukuun.

Eri tietoryhmien erottaminen toisistaan

88. Ehdotuksen 4 artiklan 2 kohdassa säädetään rekisterinpitäjän veloitteesta erottaa selkeästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat eri ryhmiin kuuluvia henkilöitä (rikoksesta epäillyt tai tuomitut, todistajat, uhrin, tietojen antajat, tuttavat, muut). Euroopan tietosuojavaltuutettu suhtautuu myönteisesti tähän lähestymistapaan. Vaikka lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten onkin mahdollisesti käsiteltävä hyvin erilaisiin henkilöryhmiin liittyviä tietoja, on tärkeää, että nämä tiedot erotetaan toisistaan rikokseen osallisuuden asteen mukaan. Erityisesti tietojen keräämistä koskevien edellytysten, aikarajoitusten, rekisteröidyn tietojensaannin epäämisen edellytysten ja toimivaltaisten viranomaisten tietojen käyttöoikeutta koskevien sääntöjen olisi heijastettava niitä erityispiirteitä, jotka liittyvät käsiteltävien tietojen eri ryhmiin sekä niihin eri tarkoituksiin, joita varten lainvalvonta- ja oikeusviranomaiset ovat tietoja keränneet.

89. Tässä yhteydessä Euroopan tietosuojavaltuutettu pyytää kiinnittämään erityistä huomiota muihin kuin epäilyksenalaisiin henkilöihin liittyviin tietoihin. Erityisiä edellytyksiä ja suojatoimia tarvitaan suhteellisuuden varmistamiseksi sekä sellaisille henkilöille, jotka eivät ole aktiivisesti osallisena rikokseen, aiheutuvan haitan välttämiseksi. Tämän henkilöryhmän osalta ehdotuksessa olisi oltava lisäsäännöksiä, joilla rajoitetaan käsittelyn tarkoitusta, vahvistetaan täsmälliset aikarajoitukset ja rajoitetaan oikeutta saada tietoja. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee ehdotuksen muuttamista tämän mukaisesti.

(!) Tämä ei sitä paitsi noudattaisi Euroopan neuvoston ministerikomitean jäsenvaltioille antamaa suositusta n:o R(87) 15, jossa säädetään henkilötietojen käytöstä poliisin toiminnassa. Erityisesti periaatteessa 7.2 säädetään, että henkilötietojen laadun "säännölliset tarkastukset" olisi vahvistettava yhteisymmärryksessä valvontaviranomaisen kanssa tai kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

90. Ehdotuksen nykyiseen tekstiin sisältyy yksi erityinen suojatoimi, joka liittyy muihin kuin epäilyksenalaisiin, nimittäin ehdotuksen 7 artiklan 1 kohta. Euroopan tietosuojavaltuutetun mukaan tämä on tärkeä suojatoimi, pääasiassa siksi, että jäsenvaltiot eivät saa säätää poikkeuksista. Valitettavasti 7 artiklan 1 kohdassa asetetaan erityiset suojatoimet vain aikarajoitusten osalta, ja sen soveltaminen rajoitetaan ehdotuksen 4 artiklan 3 kohdan viimeisessä luetelmakohdassa mainittuun henkilöryhmään. Sen vuoksi se ei tarjoa riittäviä takeita eikä se kata muiden kuin epäilyksenalaisien koko ryhmää. ⁽¹⁾

91. Rikoksesta tuomittuihin henkilöihin liittyvät tiedot vaativat myös erityistä huomiota. Kyseisten tietojen osalta viimeaikaiset ja tulevat aloitteet, jotka koskevat rikosrekisteritietojen vaihtamista, olisi otettava asianmukaisesti huomioon ja niiden yhdenmukaisuus olisi varmistettava. ⁽²⁾

92. Edellä olevien huomautusten perusteella Euroopan tietosuojavaltuutettu suositaa lisättäväksi 4 artiklaan uuden kohdan, joka sisältäisi seuraavat tekijät:

- lisäsäännökset, joilla rajoitetaan käsittelyn tarkoitusta, vahvistetaan täsmälliset aikarajoitukset ja rajoitetaan oikeutta saada tietoja, kun kyseessä ovat muut kuin epäilyksenalaiset henkilöt,
- jäsenvaltioiden velvoite säätää oikeudellisista seuraluoksista, jotka aiheutuvat eri henkilöryhmiä koskevien henkilötietojen välillä tehtävistä erotteluista niiden erityispiirteiden heijastamiseksi, jotka liittyvät käsiteltävien tietojen eri ryhmiin ja niihin eri tarkoituksiin, joita varten lainvalvonta- ja oikeusviranomaiset ovat nämä tiedot keränneet,
- oikeudellisten seuraamusten olisi liityttävä edellytyksiin, jotka koskevat henkilötietojen keräämistä, aikarajoituksia, tietojen siirtämistä edelleen ja jatkokäyttöä sekä rekisteröidyn tietojensaannin epäämisen edellytyksiä.

IV.7 Henkilötietojen säilyttämisen aikarajoitukset

93. Henkilötietojen säilyttämisen aikarajoituksia sääntelevistä yleisistä periaatteista säädetään ehdotuksen 4 artiklan 1 kohdan e alakohdassa ja 7 artiklan 1 kohdassa. Yleisenä periaatteena on, että henkilötietoja ei säilytetä pidempään kuin on tarpeen sitä tarkoitusta varten, jonka vuoksi ne

kerättiin. Tämä on EU:n tietosuojalainsäädännön mukaista. ⁽³⁾

94. Kuitenkin 7 artiklan 1 kohdan yleissäännös on sovellettavissa ainoastaan "ellei kansallisessa lainsäädännössä toisin säädetä". Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa, että tämä poikkeus on hyvin yleinen ja menee pitemmälle kuin 4 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti sallitut poikkeukset. Euroopan tietosuojavaltuutettu ehdottaa, että 7 artiklan 1 kohdan yleinen poikkeus poistettaisiin tai ainakin nimenomaisesti rajoitettaisiin niitä yleisiä etuja, jotka oikeuttavat jäsenvaltiot käyttämään tätä poikkeusta ⁽⁴⁾.

95. Ehdotuksen 7 artiklan 2 kohdassa todetaan, että aikarajoitusten noudattaminen varmistetaan asianmukaisin menettelyllisin ja teknisin toimenpitein ja että sitä tarkastellaan säännöllisesti. Euroopan tietosuojavaltuutettu suhtautuu myönteisesti tähän säännökseen, mutta suosittelee, että todettaisiin nimenomaisesti, että asianmukaisten menettelyllisten ja teknisten toimenpiteiden olisi mahdollistettava automaattinen ja säännöllinen henkilötietojen poistaminen tietyn ajanjakson kuluttua.

IV.8 Henkilötietojen vaihtaminen kolmansien maiden kanssa

96. Tehokas poliisi- ja oikeudellinen yhteistyö EU:n rajojen sisäpuolella riippuu yhä enemmän yhteistyöstä kolmansien maiden ja kansainvälisten organisaatioiden kanssa. Parhaillaan keskustellaan useista toimista, joiden tarkoituksena on parantaa lainvalvonta- ja oikeudellista yhteistyötä kolmansien maiden tai kansainvälisten organisaatioiden kanssa, tai harkitaan tällaisia toimia sekä kansallisella että EU:n tasolla ⁽⁵⁾. Kyseisen kansainvälisen yhteistyön kehittäminen edellyttää todennäköisesti henkilötietojen vaihtamista.

97. Sen vuoksi on tärkeää, että asianmukaisen ja laillisen käsittelyn periaatteita — sekä asianmukaisen käsittelyn periaatteita yleensä — sovelletaan myös henkilötietojen keräämiseen ja vaihtamiseen unionin rajojen yli ja että henkilötietoja siirretään kolmansiin maihin tai kansainvälisten organisaatioille ainoastaan, jos kyseiset kolmannet osapuolet takaavat riittävän suojan tason tai tarpeelliset suojatoimet.

⁽¹⁾ Ks. erityisesti tämän lausunnon 94 kohtaa.

⁽²⁾ Neuvoston päätös 2005/876/YOS rikosrekisteritietojen vaihtamisesta tuli voimaan 9. joulukuuta. Päätös täydentää ja helpottaa nykyisiä menettelyjä olemassa oleviin yleissopimuksiin perustuviin tuomioihin liittyvien tietojen välittämiseksi. Tällaisia välineitä ovat esimerkiksi keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskeva vuoden 1959 yleissopimus ja vuoden 2000 yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa jäsenvaltioiden välillä. Nyt käsiteltävänä oleva teksti korvataan myöhemmin täsmällisemmällä neuvoston puitepöytäkirjalla. Komissio aikoo ehdottaa uutta puitepöytäkirjaa tällä alalla.

⁽³⁾ Henkilötietojen säilyttämisen aikarajoituksia koskevien 7 artiklassa esitettyjen yleisten säännösten lisäksi ehdotuksessa säädetään muiden jäsenvaltioiden kanssa vaihdettuja henkilötietoja koskevista lisäerityssäännöksistä. Erityisesti 9 artiklan 7 kohdassa säädetään, että henkilötiedot on poistettava, jos

1. niitä ei olisi saanut siirtää, asettaa saataville tai ottaa vastaan
2. tiedot siirtäneen viranomaisen ilmoittama aikarajoitus on kulunut umpeen, mikäli henkilötietoja ei enää tarvita oikeudellisessa menettelyssä
3. tietoja ei enää tarvita sitä tarkoitusta varten, jonka vuoksi ne siirrettiin.

⁽⁴⁾ Voitaisiin harkita rajoitusta terrorismin torjuntaan ja/tai erityisiin yleisiin etuihin, jotka mainitaan 4 artiklan 1 kohdan e alakohdassa: historiantutkimusta taikka tilastollisia tai tieteellisiä tarkoituksia varten.

⁽⁵⁾ Ks. esimerkiksi äskettäinen komission tiedonanto "Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen ulkoista ulottuvuutta koskeva strategia" (KOM(2005) 491 lopull.).

Henkilötietojen siirtäminen kolmansiin maihin

silla viranomaisilla olisi mahdollisuus käyttää tietoja, tai ne voitaisiin jopa lähettää sieltä tällaiselle viranomaiselle.

98. Euroopan tietosuojavaluutettu suhtautuu tältä osin myönteisesti ehdotuksen 15 artiklaan, jossa säädetään suojasta siirrettäessä tietoja kolmansien maiden toimivaltaisille viranomaisille tai kansainvälisille elimille. Kuitenkin tätä ehdotuksen III lukuun sisältyvää säännöstä sovelletaan ainoastaan toisten jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta saatuihin tai näiden saataville asettamiin tietoihin. Rajoituksen takia tietosuojajärjestelmään jää Euroopan unionin tasolla heikkous niiden tietojen suhteen, joita ei saada toisten jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta. Euroopan tietosuojavaluutetun mukaan tämä heikkous ei ole hyväksyttävissä seuraavista syistä.

99. Ensinnäkään tietolähteen — tiedot kolmanteen maahan siirtävän jäsenvaltion poliisivoimien tai toisen jäsenvaltion poliisivoimien — ei tulisi määrittää EU:n lainsäädännön tarjoamaa suojan tasoa tietojen kolmanteen maahan siirrettäessä.

100. Toiseksi olisi huomattava, että henkilötietojen siirtoja kolmansiin maihin sääntelevät säännöt kuvastavat tietosuojalainsäädännön perustavanlaatuisia periaatteita. Tämä periaate ei muodosta ainoastaan yhtä direktiivin 95/46/EY perustavanlaatuisista säännöksistä, vaan se sisältyy myös yleissopimuksen n:o 108 lisäpöytäkirjaan⁽¹⁾. Ehdotuksen 1 artiklassa tarkoitettuja henkilötietojen suojaa koskevia yhteisiä vaatimuksia ei voida varmistaa, jos henkilötietojen kolmansiin maihin siirtämistä koskevat yhteiset säännöt eivät kata kaikkia käsitteilyjä. Sen vuoksi tämän ehdotuksen takaamat rekisteröidyn oikeudet heikentyisivät välittömästi, jos henkilötietoja voitaisiin siirtää sellaisiin kolmansiin maihin, jotka eivät tarjoa asianmukaista suojan tasoa.

101. Kolmanneksi näiden sääntöjen soveltamisalan rajoittaminen "vaihdetuihin tietoihin" aiheuttaisi sen, että — vain yhdessä maassa käsiteltyjen tietojen suhteen — suojatoimia ei olisi: paradoksaalisesti henkilötietojen voitaisiin siirtää mistään asianmukaisesta henkilötietojen suojasta välittämättä kolmansiin maihin helpommin kuin toisiin jäsenvaltioihin. Tämä antaisi mahdollisuuden "tietojenpesuun". Jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voisivat kiertää tietosuojan tiukat vaatimukset siirtämällä tietoja kolmansiin maihin tai kansainvälisille organisaatioille, joissa jonkin toisen jäsenvaltion toimivalta-

102. Sen vuoksi Euroopan tietosuojavaluutettu suosittaa nyt käsiteltävän ehdotuksen muuttamista sen varmistamiseksi, että 15 artiklaa sovelletaan kaikkien henkilötietojen vaihtamiseen kolmansien maiden kanssa. Tämä suositus ei koske 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, joka on luonteeltaan tarkoituksenmukainen vain toisten jäsenvaltioiden kanssa vaihdettavien henkilötietojen osalta.

Poikkeukselliset siirrot muihin kuin vaatimuksia vastaaviin maihin

103. Ehdotuksen 15 artiklassa säädetään useista edellytyksistä tietojen siirtämiseksi kolmansien maiden toimivaltaisille viranomaisille tai kansainvälisille organisaatioille. Ne ovat verrattavissa direktiivin 95/46/EY 25 artiklan edellytyksiin. Kuitenkin 15 artiklan 6 kohdassa annetaan mahdollisuus siirtää tietoja sellaisiin kolmansiin maihin tai kansainvälisille organisaatioille, joissa ei voida taata tietosuojan riittävää tasoa, edellyttäen, että siirto on ehdotoman välttämätön jäsenvaltion keskeisten etujen turvaamiseksi taikka yleistä turvallisuutta tai henkilöä tai henkilöitä uhkaavan välittömän vakavan vaaran torjumiseksi.

104. Ehdotuksen 6 kohdassa säädetyn poikkeuksen sovellettavuutta olisi selkeytettävä. Siksi Euroopan tietosuojavaluutettu suosittaa seuraavaa:

— on tehtävä selväksi, että tämä poikkeus koskee pelkästään "riittävän suojan" edellytystä, mutta että se ei vaikuta muihin 15 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädettyihin edellytyksiin,

— on lisättävä, että tämän poikkeuksen mukaisesti toteutettujen tiedonsiirtojen olisi noudatettava asianmukaisia edellytyksiä (kuten nimenomainen edellytys, että tietoja käsitellään vain tilapäisesti ja erityisiä tarkoituksia varten) ja että niistä on ilmoitettava toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle.

Kolmansista maista saatujen henkilötietojen käsittely

⁽¹⁾ Yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirja, joka koskee valvontaviranomaisia ja tietojen siirtoja eri maiden välillä, allekirjoitettiin 8.11.2001, ja se tuli voimaan 1.7.2004. Tähän mennessä tämän sitovan kansainvälisen lakiväliseen on allekirjoittanut 11 valtiota (joista 9 on EU:n jäsenvaltioita). Pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdassa esitetään yleinen periaate, jonka mukaan "kuin sopimusvaltio määrää henkilötietojen siirtämisestä sellaiselle vastaanottajalle, joka ei ole valtion lainsäädännön alainen, tai organisaatiolle, joka ei ole yleissopimuksen sopimuspuoli, ainoastaan, jos kyseinen valtio tai organisaatio takaa suojan riittävän tason suunniteltua tietojen siirtoa varten".

105. Kolmansien maiden poliisin ja oikeusviranomaisten kanssa tapahtuvan henkilötietojen vaihtamisen lisääntyessä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota sellaisista kolmansista maista "tuotaviin" henkilötietoihin, joissa ei taata asianmukaisia ihmisoikeuksien kunnioittamisen vaatimuksia ja erityisesti henkilötietojen suojaa.

106. Laajemmasta näkökulmasta Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että lainsäätäjän olisi varmistettava, että kolmansista maista saadut henkilötiedot noudattavat vähintäänkin ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevia kansainvälisiä vaatimuksia. Esimerkiksi tietoja, jotka on saatu kidutuksen tai ihmisoikeuksien loukkaamisen avulla tai poliittisiin vakaumuksiin tai seksuaalisiin taipumuksiin perustuvien mustien listojen kautta, ei tulisi käsitellä eikä lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten tulisi luottaa niihin, paitsi jos se tapahtuu rekisteröidyn etujen hyväksi. Sen vuoksi Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittaa, että asiaa selkeytetään ainakin ehdotuksen johdanto-osan kappaleessa, mahdollisesti viittaamalla tarkoituksenmukaisiin kansainvälisiin välineisiin ⁽¹⁾.

107. Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa tarkemmin henkilötietojen suojan osalta, että kun henkilötietoja välitetään maista, joissa ei ole riittäviä henkilötietojen suojaa koskevia vaatimuksia ja takeita, tietojen laadun mahdollisia puutteita on arvioitava asianmukaisesti, jotta EU:n lainvalvontaviranomaiset välttävät luottamasta erheellisesti tällaisiin tietoihin ja jotta rekisteröidyille ei aiheutuisi haittaa.

108. Sen vuoksi Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittaa, että ehdotuksen 9 artiklaan lisätään säännös sen toteamiseksi, että kolmansista maista välitettävien henkilötietojen laatu on arvioitava tarkasti heti, kun tiedot saadaan, ja kyseisten tietojen virheettömyys ja luotettavuus on ilmoitettava.

IV.9 Henkilötietojen vaihtaminen yksityisten tahojen ja muiden kuin lainvalvontaviranomaisten kanssa

109. Ehdotuksen 13 ja 14 artiklassa säädetään useista vaatimuksista, jotka on täytettävä, kun henkilötietoja siirretään edelleen yksityisille tahoille ja muille lainvalvontaviranomaisille. Kuten aikaisemmin on mainittu, näissä artikloissa täydennetään II luvussa annettuja yleisluonteisempia sääntöjä, joita on joka tapauksessa noudatettava.

110. Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että vaikka siirto yksityisille tahoille ja muille julkisille elimille voi olla tarpeellista erityisesti rikosten estämiseksi ja torjumiseksi, tässä olisi sovellettava yksityiskohtaisia ja tiukkoja edellytyksiä. Tämä on Euroopan tietosuojaviranomaisten

Krakovan asiakirjassa ilmaiseman näkökannan mukaista ⁽²⁾.

111. Näin ollen Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että 13 ja 14 artiklassa säädettyjä lisäedellytyksiä voitaisiin pitää tyydyttävänä, jos niitä sovelletaan yhdessä II luvussa säädettyjen yleisten sääntöjen kanssa, jatkokäsittelyä koskevien sääntöjen kattava soveltaminen mukaan luetuna (ks. edellä IV.2). Nykyisessä ehdotuksessa kuitenkin rajoitetaan 13 ja 14 artiklan soveltamisala toisen jäsenvaltion toimivaltaisilta viranomaisilta saatuihin tai näiden saataville asettamiin henkilötietoihin.

112. Viimeksi mainittujen edellytysten yleinen sovellettavuus on sitäkin tärkeämpää, kun otetaan huomioon tietojen vaihtamisen lisääntyminen lainvalvontaviranomaisten ja muiden viranomaisten tai yksityisten tahojen kanssa myös jäsenvaltioiden piirissä. Esimerkkinä voi olla julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuus lainvalvontatoimissa ⁽³⁾.

113. Sen vuoksi Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittaa tämän ehdotuksen muuttamista sen varmistamiseksi, että 13 ja 14 artiklaa sovelletaan *kaikkien* henkilötietojen vaihtamiseen, muut kuin toisen jäsenvaltion toimittamat tai saataville asettamat tiedot mukaan luettuina. Tämä suositus ei koske 13 artiklan c kohtaa eikä 14 artiklan c kohtaa.

Yksityisten tahojen valvonnassa olevien henkilötietojen saatavuus ja jatkokäyttö

114. Henkilötietojen vaihtaminen yksityisten tahojen kanssa on kaksisuuntaista: se tuo mukanaan sen, että yksityiset tahot toimittavat tai asettavat henkilötietoja saataville lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten käyttöön.

115. Tässä tapauksessa julkiset viranomaiset saavat ja käyttävät edelleen yksityisten rekisterinpitäjien hallinnoimia kaupallisiin tarkoituksiin kerättyjä henkilötietoja (liiketapahumat, markkinointi, palvelujen tarjoaminen jne.) aivan erilaisiin tarkoituksiin: rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä tai syyteharkintaa varten. Lisäksi kaupallisia tarkoituksia varten käsiteltyjen tietojen virheettömyyttä ja luotettavuutta on arvioitava huolellisesti, kun näitä tietoja käytetään lainvalvontatarkoituksiin ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Yhdistyneiden Kansakuntien kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus, jonka kaikki EU:n jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet ja joka tuli voimaan 26. kesäkuuta 1987. Erityisesti sen 15 artiklassa todetaan, että "jokainen sopimusvaltio huolehtii siitä, ettei mitään lausuntoa, joka todetaan saadun kidutuksella, käytetä todisteena oikeudellisessa menettelyssä, paitsi kidutuksesta syytettyä vastaan todisteena siitä, että sellainen lausunto on annettu".

⁽²⁾ Asiakirja *The Position Paper on Law Enforcement and Information Exchange in the EU*, joka hyväksyttiin Euroopan tietosuojaviranomaisten konferenssissa Krakovassa 25. ja 26.4.2005.

⁽³⁾ Ks. komission lainsäädäntö- ja työohjelma vuodeksi 2006 (KOM(2005) 531 lopull.).

⁽⁴⁾ Esimerkiksi puhelinlasku on kaupallisissa tarkoituksissa luotettava, kun siitä ilmenee virheettömästi, mitä puheluita on soitettu; kuitenkin lainvalvontaviranomaiset eivät ehkä voi täysin luottaa samaan puhelinlaskuun tyhjentävänä todisteena siitä, kuka on soittanut tietyn puhelun.

116. Aivan äskettäinen ja merkittävä esimerkki mahdollisuudesta käyttää yksityisten tahojen tietokantoja lainvalvontatarkoituksissa esitetään viestintätietojen säilyttämistä koskevan direktiivin hyväksytyssä tekstissä (ks. edellä 16–18 kohta), jonka mukaan yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisen viestintäverkon tarjoajien on säilytettävä vähintään kaksi vuotta tietyt viestintää koskevat tiedot taatakseen sen, että nämä tiedot ovat käytettävissä vakavan rikoksen tutkintaa, selvittämistä tai syyteharkintaa varten. Hyväksytyt tekstin mukaan näiden tietojen saantioikeutta koskevat kysymykset menevät yhteisön lainsäädännön ulkopuolelle ja niitä ei ehkä säännellä itse direktiivillä. Sen sijaan nämä tärkeät kysymykset voivat kuulua kansallisen lainsäädännön tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston piiriin (¹).

117. Lausunnossaan tästä direktiiviehdotuksesta Euroopan tietosuojavaltuutettu kannattaa EY:n perustamissopimuksen laajempaa tulkintaa, koska tietojen saantioikeuden rajoittaminen on tarpeen niiden rekisteröityjen riittävän suojan takaamiseksi, joiden viestintätiedot on säilytettävä. Valitettavasti eurooppalainen lainsäätäjä ei ole sisällyttänyt edellä mainittuun direktiiviin tietojen saantioikeutta koskevia sääntöjä.

118. Tässä lausunnossa Euroopan tietosuojavaltuutettu ilmaisee jälleen kannattavansa vahvasti sitä, että EU:n lainsäädännössä olisi säädettävä lainvalvontaviranomaisten tietojen saantia ja jatkokäyttöä koskevista yhteisistä vaatimuksista. Niin kauan kuin asiaa ei käsitellä ensimmäisen pilarin parissa, kolmannen pilarin väline voisi tarjota tarvittavan suojan. Tätä Euroopan tietosuojavaltuutetun kantaa tukevat jäsenvaltioiden välisen tietojenvaihdon yleinen lisääntyminen ja äskettäinen saatavuusperiaatetta koskeva ehdotus. Tietojen saantioikeutta ja jatkokäyttöä koskevat eri kansalliset säännöt eivät olisi yhteensopivia ehdotetun EU:n laajuisen lainvalvontatietojen, myös yksityisten tahojen tietokantojen tietojen, ”vapaan liikkuvuuden” kanssa.

119. Sen vuoksi Euroopan tietosuojavaltuutettu katsoo, että yhteisiä vaatimuksia olisi sovellettava lainvalvontaviranomaisten oikeuteen saada yksityisten tahojen hallussa olevia henkilötietoja, jotta varmistettaisiin tietojen saantioikeuden salliminen vain hyvin määriteltyjen edellytysten ja rajoitusten perusteella. Erityisesti toimivaltaisille viranomaisille olisi sallittava tietojen saantioikeus vain tapauskohtaisesti, erityisissä olosuhteissa, yksilöityjä tarkoituksia varten, ja sen olisi oltava jäsenvaltioiden oikeudellisen valvonnan alaisista.

(¹) Direktiivin johdanto-osan kappaleiden mukaan ”Kansallisten viranomaisten tämän direktiivin mukaisesti sellaista toimintaa varten, joka mainitaan direktiivin 95/46/EY 3 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä luettelamakhdassa, säilyttämien tietojen saantioikeutta koskevat kysymykset eivät kuulu yhteisön oikeuden soveltamisalaan. Niihin voidaan kuitenkin soveltaa kansallista lainsäädäntöä tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston mukaisia toimia ottaen kuitenkin huomioon, että tällaisissa laeissa tai toiminna on kunnioitettava täysimääräisesti perusoikeuksia, jotka johtuvat jäsenvaltioiden yhteisistä perustuslaillisista perinteistä ja jotka on taattu Euroopan ihmisoikeussopimuksessa. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa, siten kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin sitä tulkitsee...”.

IV.10 Rekisteröidyn oikeudet

120. Luvussa IV käsitellään rekisteröidyn oikeuksia tavalla, joka on yleisesti ottaen yhdenmukainen nykyisen tietosuojalainsäädännön ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 8 artiklan kanssa.

121. Euroopan tietosuojavaltuutettu pitää myönteisenä näitä säännöksiä, koska niissä annetaan rekisteröidylle yhdenmukaistetut oikeudet samalla kun otetaan huomioon lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten suorittaman tietojenkäsittelyn erikoispiirteet. Tämä on merkittävä parannus, koska nykytilanteelle on ominaista suuresti vaihtelevat säännöt ja käytännöt, erityisesti tiedonsaantia koskevan oikeuden osalta. Eräät jäsenvaltiot eivät salli rekisteröidyn saada itseään koskevia tietoja, vaan niillä on ”epäsuoraa tiedonsaantia” koskeva järjestelmä (jota hoitaa kansallinen tietosuojaviranomainen rekisteröidyn nimissä).

122. Ehdotuksen mukaisesti suora tiedonsaantioikeutta koskevat mahdolliset poikkeukset on yhdenmukaistettu. On entistä tärkeämpää sallia sellaisten kansalaisten, joiden tietoja käsittelevät ja vaihtavat enenevässä määrin eri EU:n jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset, käyttää yhdenmukaistettuja rekisteröidyn oikeuksia huolimatta siitä, missä jäsenvaltiossa tiedot on kerätty tai käsitelty (²).

123. Euroopan tietosuojavaltuutettu myöntää aiheelliseksi rajoittaa rekisteröityjen oikeuksia tapauksissa, joissa se on tarpeen rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten. Koska nämä rajoitukset on kuitenkin katsottava rekisteröityjen perusoikeuksia koskeviksi poikkeuksiksi, oikeasuhteisuus on tarkkaan testattava. Tämä tarkoittaa sitä, että poikkeukset on rajattava ja määriteltävä hyvin, ja että rajoitusten on oltava mahdollisuuksien mukaan osittaisia ja määräaikaaisia.

124. Tältä osin Euroopan tietosuojavaltuutettu haluaisi kiinnittää lainsäätäjän huomion erityisesti 19, 20 ja 21 artiklan 2 kohdan a alakohtaan, jossa esitetään hyvin laaja ja määrittelemätön poikkeus rekisteröityjen oikeuksiin, ja todetaan, että näitä oikeuksia voidaan rajoittaa, jos se on tarpeen ”jotta rekisterinpitäjä voi suorittaa lakisääteiset tehtävänsä asianmukaisesti”. Lisäksi tämä poikkeus menee päällekkäin b alakohdan säännöksen kanssa, jossa sallitaan rajoitukset rekisteröidyn oikeuksiin tarvittaessa, ”jottei hankaloiteta vireillä olevaa tutkintaa, tiedusteluja

(²) Erityisesti luvussa IV käsitellään tiedonsaantioikeutta (19 ja 20 artikla) sekä oikeutta tietojen saantiin, oikaisuun, poistamiseen tai suojaamiseen (21 artikla). Yleensä näissä artikloissa annetaan rekisteröidylle kaikki oikeudet, jotka yleensä taataan EU:n tietosuojalainsäädännössä. Samalla säädetään poikkeuksista, joilla on tarkoitus ottaa huomioon kolmannen pilarin erityispiirteet. Erityisesti rajoitukset rekisteröityjen oikeuksiin sallitaan miltei identtisisissä säännöksissä, jotka on laadittu ottaen huomioon sekä tiedonsaantioikeus (19 artiklan 2 kohta ja 20 artiklan 2 kohta) että oikeus tietojen saantiin (21 artiklan 2 kohta).

tai oikeudenkäyntimenettelyjä taikka toimivaltaisten viranomaisten lakisääteisten tehtävien suorittamista”. Vaikka jälkimmäinen poikkeus voidaan katsoa perustelluksi, edellinen näyttää rajoittavan suhteettomasti rekisteröidyn oikeuksia. Näin ollen Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee 19, 20 ja 21 artiklan 2 kohdan a alakohdan poistamista.

125. Lisäksi Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee 19, 20 ja 21 artiklan parantamista seuraavasti:

- määritellään, että rekisteröidyn oikeuksia koskevat rajoitukset eivät ole pakollisia, niitä ei sovelleta määrittämättömää aikaa ja että ne sallitaan ”vain” artikloissa luetelluissa erityistapauksissa,
- otetaan huomioon, että rekisterinpitäjän olisi toimitettava tiedot itsenäisesti eikä rekisteröidyn pyynnöstä,
- lisätään 19 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, että olisi myös annettava tietoa ”tietojen säilyttämisen aikarajoista”,
- varmistetaan (yhdenmukaistamalla 20 artiklan 1 kohtaa muiden EU:n tietosuojaa koskevien välineiden kanssa), että tiedot, silloin kun tietoja ei ole saatu rekisteröidyltä itseltään tai ne on saatu häneltä hänen tietämättään, on toimitettava hänelle ”viimeistään silloin, kun tietoja ensi kerran luovutetaan”,
- varmistetaan, että rekisteröityjen oikeuksien epäämistä tai rajoittamista koskevaa muutoksenhakujärjestelmää voidaan soveltaa tapauksiin, joissa on kyse henkilön tiedonsaantioikeuden rajoittamisesta, ja muutetaan 19 artiklan 4 kohdan viimeinen virke vastaavasti.

Automaattiset yksittäispäätökset

126. Euroopan tietosuojavaltuutettu pahoittelee, että ehdotuksessa ei ollenkaan käsitellä tärkeää kysymystä automaattisista yksittäispäätöksistä. Itse asiassa käytännön kokemus osoittaa, että lainvalvontaviranomaiset käyttävät enenevässä määrin sellaisten tietojen automaattista käsittelyä, jotka on tarkoitettu henkilöjen tiettyjen henkilökohtaisten ominaisuuksien arviointiin, erityisesti heidän luotettavuutensa ja käyttöksensä arvioimiseksi.

127. Euroopan tietosuojavaltuutettu, joka toteaa, että näitä järjestelmiä voidaan tarvita tietyissä tapauksissa lainvalvontatyön tehostamiseksi, panee kuitenkin merkille, että yksinomaan tietojen automaattiseen käsittelyyn perustuviin päätöksiin olisi sovellettava hyvin ankaria vaatimuksia ja suojatoimia silloin, kun niillä on jotain henkilöä koskevia oikeusvaikutuksia tai ne vaikuttavat merkittävästi johonkin henkilöön. Tämä on vieläkin

tärkeämpää kolmannen pilarin yhteydessä, koska tässä tapauksessa toimivaltaiset viranomaiset voivat turvautua julkisiin pakkokeinoihin ja näin ollen heidän päätöksensä tai toimensa todennäköisesti vaikuttavat henkilöön tai ovat vaikutukseltaan voimakkaampia kuin tavallisesti, jolloin yksityinen osapuoli tekee päätökset tai toteuttaa toimet.

128. Erityisesti ja yleisten tietosuojaperiaatteiden mukaisesti tällaiset päätökset tai toimet olisi sallittava ainoastaan, jos laki tai toimivaltainen valvontaviranomainen nimenomaisesti sen sallii, ja niihin olisi sovellettava asianmukaisia toimenpiteitä rekisteröidyn oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Lisäksi rekisteröidyllä olisi oltava käytössään keinot, joilla hän voi esittää kantansa eteen päin ja tutustua päätöksenteon logiikkaan, ellei se ole ristiriidassa sen tarkoituksen kanssa, jota varten tietoja käsitellään.

129. Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittelee sen vuoksi automaattisia yksittäispäätöksiä koskevan erityissäännöksen käyttöönottoa EU:n nykyisen tietosuojalainsäädännön mukaisesti.

IV.11 Käsittelyn turvallisuus

130. Käsittelyn turvallisuuden osalta 24 artiklassa säädetään, että rekisterinpitäjällä on velvollisuus toteuttaa tarpeelliset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet, jotka ovat muiden EU:n tietosuojaa koskevien välineiden määräysten mukaiset. Lisäksi 2 kohdassa on yksityiskohtainen ja kattava luettelo toimenpiteistä, jotka on pantava täytäntöön automaattisen tietojenkäsittelyn osalta.

131. Euroopan tietosuojavaltuutettu pitää myönteisenä tätä säännöstä, mutta ehdottaa valvontaviranomaisten suorittaman tehokkaan valvonnan helpottamiseksi, että 2 kohdassa esitettyyn toimenpideluetteloon lisättäisiin seuraava lisätoimenpide: ”k) toteuttaa toimenpiteitä, joilla valvotaan järjestelmällisesti mainittujen turvatoimien tehokkuutta ja raportoidaan siitä (turvatoimenpiteiden järjestelmällinen sisäinen valvonta)”. ⁽¹⁾

Tietojen kirjaaminen

132. 10 artiklassa todetaan, että jokainen henkilötietojen automaattinen siirto ja vastaanotto (automaattisen siirron ollessa kyseessä) kirjataan tai dokumentoidaan (muun kuin automaattisen siirron ollessa kyseessä) sen varmistamiseksi, että siirron ja tietojenkäsittelyn laillisuus voidaan myöhemmin varmistaa. Tällaisten tietojen on oltava pyydettyä toimivaltaisen valvontaviranomaisen käytettävissä.

⁽¹⁾ Ks. samaa asiaa käsittelevä Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunto ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi viisumitietojärjestelmästä (VIS) ja lyhytaikaista oleskelua varten myönnettäviä viisumeja koskevasta jäsenvaltioiden välisestä tietojenvaihdosta, KOM(2004) 835 lopull., julkaistu sivustolla www.edps.eu.int.

133. Euroopan tietosuojavalvottu pitää tätä säännöstä myönteisenä. Hän toteaa kuitenkin, että laajamittaisen valvonnan varmistamiseksi ja henkilötietojen moitteettoman käytön tarkistamiseksi on kirjattava tai dokumentoitava myös tietojen saanti. Tämä tieto on ensisijaisen tärkeää, koska henkilötietojen moitteettoman käsittelyn valvomiseksi tehokkaasti on keskityttävä viranomaisten välisen henkilötietojen siirron laillisuuden lisäksi myös kyseisten viranomaisten tietojensaannin laillisuuteen⁽¹⁾. Euroopan tietosuojavalvottu suosittelee näin ollen 10 artiklan muuttamista siten, että siinä säädettäisiin myös tietojen saannin kirjaamisesta ja dokumentoinnista.

V.12 Oikeussuojakeinot, vastuu ja seuraamukset

134. Ehdotuksen VI luvussa käsitellään oikeussuojakeinoja (27 artikla), vastuuta (28 artikla) ja seuraamuksia (29 artikla). Säännökset ovat yleensä yhdenmukaiset nykyisen EU:n tietosuojalainsäädännön kanssa.

135. Erityisesti seuraamusten osalta Euroopan tietosuojavalvottu pitää myönteisenä määrittelyä, jonka mukaan seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia tämän puitepäättöksen mukaisesti laadittujen säännösten rikkomistapauksissa. Lisäksi tahallisiin rikoksiin, jotka käsittävät erityisesti käsittelyn luottamuksellisuutta ja turvallisuutta koskevien säännösten vakavaa rikkomista, sovellettavat rikosoikeudelliset seuraamukset takaavat paremman pelotevaikutuksen tietosuojalainsäädännön vakavampien rikkomusten osalta.

IV.13 Valvonta ja neuvontatehtävät

136. Ehdotuksen säännökset, jotka koskevat tietojenkäsittelyn valvontaa sekä kuulemista tietojenkäsittelyyn liittyvissä kysymyksissä, muistuttavat suuresti direktiivin 95/46/EY säännöksiä. Euroopan tietosuojavalvottu suhtautuu myönteisesti siihen, että komissio on ottanut ehdotukseensa jo testattuja ja hyvin toimivia järjestelmiä ja tuo erityisesti esille ennakkotarkastusta koskevan (pakollisen) järjestelmän käyttöönoton. Tällaisesta järjestelmästä on direktiivin 95/46/EY ohella säädetty myös asetuksessa 45/2001/EY ja se on osoittautunut tehokkaaksi välineeksi Euroopan tietosuojavalvottun käytössä Euroopan yhteisöjen elinten ja toimielinten tietojenkäsittelyn valvonnassa.

137. Toinen tietojenkäsittelyn valvonnassa tehokkaaksi osoittautunut väline on se, että rekisterinpitäjä on nimittänyt tietosuojasta vastaavat henkilöt. Tämä väline on toiminnassa useissa jäsenvaltioissa. Asetuksessa 45/2001/EY se

on säädetty pakolliseksi välineeksi ja sillä on keskeinen asema Euroopan yhteisöissä. Tietosuojasta vastaavat henkilöt ovat hallintovirkamiehiä organisaatioissa, joka takaa itsenäisesti tietosuojaa koskevien säännösten sisäisen soveltamisen.

138. Euroopan tietosuojavalvottu suosittelee tietosuojasta vastaavia henkilöitä koskevien säännösten lisäämistä ehdotukseen. Nämä säännökset voitaisiin muotoilla asetuksen 45/2001/EY 24—26 artiklaa vastaaviksi.

139. Puitepäättöstä koskeva ehdotus osoitetaan jäsenvaltioille. Näin ollen on loogista, että ehdotuksen 30 artiklassa säädetään riippumattomien valvontaviranomaisten suorittamasta valvonnasta. Tämä artikla laaditaan samalla tapaa kuin direktiivin 95/46/EY 28 artikla. Kyseisten kansallisten viranomaisten olisi toimittava yhteistyössä toistensa kanssa, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osaston nojalla perustettujen yhteisten valvontaviranomaisten sekä Euroopan tietosuojavalvottun kanssa. Lisäksi ehdotuksen 31 artiklassa harkitaan työryhmän perustamista, jolla on oltava sama asema kuin 29 artiklan mukaisella työryhmällä on ensimmäisen pilarin asioissa. Kaikki tietosuojan alalla tärkeät toimijat mainitaan ehdotuksen 31 artiklassa.

140. On selvää, että ehdotuksessa, jossa on tarkoitus parantaa poliisi- ja oikeudellista yhteistyötä jäsenvaltioiden kesken, kaikkien asianomaisten toimijoiden välinen yhteistyö tietosuojan alalla on tärkeää. Euroopan tietosuojavalvottu pitääkin myönteisenä, että ehdotuksessa tuodaan korostetusti esiin valvontaelinten välinen yhteistyö.

141. Lisäksi Euroopan tietosuojavalvottu pitää tärkeänä tietosuojakysymyksiä koskevaa johdonmukaista lähestymistapaa, jota voidaan tehostaa edistämällä yhteydenpitoa nykyisen 29 artiklan mukaisen työryhmän ja tällä puitepäättöehdotuksella perustettua työryhmän kesken. Euroopan tietosuojavalvottu suosittelee ehdotuksen 31 artiklan 2 kohdan muuttamista siten, että myös 29 artiklan työryhmän puheenjohtajalla on oikeus osallistua tai olla edustettuna uuden työryhmän kokouksissa.

142. Tämän ehdotuksen 31 artiklan tekstissä on yksi huomattava ero direktiivin 95/46/EY 29 artiklaan verrattuna. Euroopan tietosuojavalvottu on 29 artiklan mukaisen työryhmän täysjäsen. Tähän jäsenyyteen kuuluu äänioikeus. Tässä ehdotuksessa nimitetään Euroopan tietosuojavalvottu myös (31 artiklaan perustuvan) työryhmän jäseneksi, mutta ilman äänioikeutta. Ei ole selvää, mistä syystä tämä ehdotus poikkeaa direktiivin 95/46/EY 29 artiklasta. Euroopan tietosuojavalvottun mukaan ehdotettu teksti on epäselvä Euroopan tietosuojavalvottun aseman osalta, mikä voi haitata hänen osallistumistaan työryhmän työhön. Hän suosittelee näin ollen, että säilytetään yhdenmukaisuus direktiivin tekstin kanssa.

⁽¹⁾ Tällöin noudatetaan ehdotuksen 18 artiklan säännöksiä, joiden mukaan siirtävälle viranomaiselle on pyynnöstä ilmoitettava siirrettyjen tai saataville asetettujen henkilötietojen edelleen käsittelystä, sekä turvatoimenpiteiden täytäntöönpanoa koskevan 24 artiklan säännöksiä ottaen myös huomioon kyseisten toimenpiteiden ehdotettu järjestelmällinen sisäinen valvonta.

IV.14 Muut säännökset

143. Ehdotuksen VIII luvussa on eräitä loppusäännöksiä, joilla muutetaan Schengenin yleissopimusta ja muita henkilö-tietojen käsittelyä ja tietosuojaa koskevia välineitä.

Schengenin yleissopimus

144. Ehdotuksen 33 artiklassa säädetään, että Euroopan unionista tehdyn sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa tämä puitepäätos korvaa Schengenin yleissopimuksen 126—130 artiklan. Schengenin yleissopimuksen 126—130 artiklaan sisältyvät yleissopimuksen mukaisesti (mutta Schengenin tietojärjestelmän ulkopuolella) ilmoitettujen tietojen käsittelyä koskevat yleiset tietosuojasäännökset.

145. Euroopan tietosuojavaltuutettu pitää myönteisenä tätä korvaamista, koska se lisää tietosuojajärjestelmän yhdenmukaisuutta kolmannessa pilarissa ja on eräiltä osin merkittävä parannus henkilötietojen suojaan, esimerkiksi siten, että se lisää valvontaviranomaisten valtuuksia. Se on kuitenkin joissakin kohdin tahattomasti — ja valitettavasti — johtanut tietosuojan tason laskuun. Jotkin Schengenin yleissopimuksen määräykset ovat tosiasiaa tiukempia kuin puitepäätoksen säännökset.

146. Euroopan tietosuojavaltuutettu mainitsee erityisesti Schengenin yleissopimuksen 126 artiklan 3 kohdan b alakohdan, jossa todetaan, että tietoja voivat käyttää ainoastaan oikeusviranomaiset ja tuomioistuimet, jotka suorittavat yleissopimuksessa mainittuihin tarkoituksiin liittyviä tehtäviä. Tämä määräys näyttää sulkevan pois siirron yksityisille tahoille, vaikka se olisi sallittua ehdotetun puitepäätoksen nojalla. Toiseksi Schengenin yleissopimuksessa olevia tietosuojaa koskevia määräyksiä sovelletaan myös *kaikkiin automatisoimattomista* tiedostoista peräisin oleviin tietoihin tai niihin sisällytettyihin tietoihin (127 artikla) samalla kun jäsentämättömät tiedostot on suljettu pois ehdotetun puitepäätoksen soveltamisalasta.

Yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä

147. 34 artiklan mukaan puitepäätos korvaa keskinäistä oikeusapua rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä koskevan yleissopimuksen 23 artiklan. Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa, että vaikka tällä korvaamisella saavutettaisiin yleisesti yleissopimuksen puitteissa vaihdettujen tietojen parempi suoja, siitä voi myös aiheutua ristiriitaisuusongelmia kahden välineen kesken.

148. Erityisesti yleissopimuksessa käsitellään myös telekuuntelua koskevaa keskinäistä oikeusapua. Tässä tapauksessa pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio voi asettaa televisioinnin tallentamisen välittämistä tai kuuntelua koskevalle suostumiselleen ehtoja, joita olisi noudatettava myös

vastaavassa kansallisessa tapauksessa. Silloin, kun nämä lisäehdot liittyvät henkilötietojen käyttöön, ne ovat yleissopimuksen 23 artiklan 4 kohdan mukaisesti ensisijaisia 23 artiklassa esitettyihin tietosuojasäännöksiin nähden. Vastaavasti 23 artiklan 5 kohdan mukaan yhteisten tutkintaryhmien keräämien tietojen turvaamista koskevia lisäsääntöjä sovelletaan ensisijaisesti. Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa, että jos 23 artikla korvataan nykyisellä ehdotuksella, olisi epäselvää, voidaanko edellä mainittuja lisäsääntöjä vielä soveltaa. Tietosuojavaltuutettu suosittelee tämän kohdan selventämistä, jotta voidaan perusteellisesti arvioida seuraukset, jotka aiheutuvat yleissopimuksen 23 artiklan korvaamisesta kokonaan tällä puitepäätoksella.

Euroopan neuvoston yleissopimus n:o 108 yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä

149. Yleissopimuksen 34 artiklan 2 kohdassa todetaan, että kaikki viittaukset yleissopimukseen n:o 108 yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä on ymmärrettävä viittauksiksi tähän puitepäätoseen. Tämän määräyksen tulkinta ja konkreettinen sovellettavuus eivät ole läheskään selviä. Joka tapauksessa Euroopan tietosuojavaltuutettu olettaa, että tätä määräystä sovelletaan ainoastaan tämän puitepäätoksen aineellisen soveltamisalan puitteissa.

Viimeiset kysymykset

150. Tekstin järjestelmällisen yhdenmukaisuuden osalta Euroopan tietosuojavaltuutettu toteaa, että jotkin artikkelit olisi parempi sijoittaa ehdotuksen tekstiin.

Hän ehdottaa näin ollen:

1. 16 artiklan (Komitea) siirtämistä III luvusta (Käsittelyn erityismuodot) uuteen lukuun
2. 25 artiklan (Rekisteri) ja 26 artiklan (Ennakkotarkastus) siirtämistä V luvusta (Käsittelyn luottamuksellisuus ja turvallisuus) uuteen lukuun

V LOPUKSI

Suuri edistysaskel

- a) Tämän ehdotuksen hyväksyminen merkitsisi huomattavaa edistysaskelta henkilötietojen suojelun tärkeällä alalla, joka edellyttää erityisesti johdonmukaista ja tehokasta järjestelmää henkilötietojen suojelemiseksi Euroopan unionin tasolla.

- b) Henkilötietojen tehokas suoja on tärkeää rekisteröidylle, mutta edistää myös poliisi- ja oikeudellisen yhteistyön tuloksellisuutta. Useissa asioissa molemmat yleiset edut kulkevat rinnakkain.

Yhteiset vaatimukset

- c) Euroopan tietosuojavaluuttetun mukaan tietosuojan uusien lainsäädäntöpuitteiden olisi noudatettava tietosuojan periaatteita (on tärkeää taata tietosuojan johdonmukaisuus Euroopan unionissa), mutta sen lisäksi siihen olisi sisällytettävä myös lisäsääntöjä, joissa otetaan huomioon lainvalvontalan erityisluonne.
- d) Tämä ehdotus täyttää kyseiset ehdot: se takaa, että direktiivin 95/46/EY mukaisia tietosuojan nykyisiä periaatteita sovelletaan kolmannen pilarin alalla, koska useimmat ehdotuksen säännöksistä vastaavat henkilötietojen suojaa koskevia muita EU:n säädöksiä ja ovat yhdenmukaisia kyseisten säädösten kanssa. Lisäksi ehdotuksessa säädetään yhteisistä vaatimuksista, joissa määritellään nämä periaatteet niiden soveltamiseksi tällä alalla; näiden vaatimusten ansiosta on yleisesti ottaen tyydyttävästi saatu asianmukaiset tietosuojatoimet kolmanteen pilariin.

Soveltaminen kaikkeen käsittelyyn

- e) Puitepäätöksen tavoitteen saavuttamiseksi on keskeistä, että se kattaa kaikki poliisi- ja oikeudelliset tiedot, vaikka muiden jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset eivät siirrä tai anna kyseisiä tietoja käyttöön.
- f) SEU:n 30 artiklan 1 kohdan b alakohta ja 31 artiklan 1 kohdan c alakohta muodostavat oikeusperustan sellaisille tietosuojaa koskeville säännöille, jotka eivät rajoitu sellaisten henkilötietojen suojaamiseen, joita vaihdetaan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken, vaan joita voidaan soveltaa myös kunkin maan omiin tilanteisiin.
- g) Ehdotus ei koske Euroopan unionista tehdyn sopimuksen toisen pilarin (yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka) puitteissa eikä tiedusteluyksiköissä tapahtuvaa tietojen käsittelyä eikä näiden yksiköiden pääsyä kyseisiin tietoihin silloin, kun niitä käsittelevät toimivaltaiset viranomaiset tai muut tahot (tämä johtuu SEU:n 33 artiklasta). Näillä aloilla kansallisen lainsäädännön on tarjottava riittävä suoja rekisteröidyille. Tämä EU:n tasolla suojassa ilmenevä aukko edellyttää vielä tehokkaampaa suojaa aloilla, jotka tosiaan kuuluvat tämän ehdotuksen piiriin.
- h) Euroopan tietosuojavaluuttettu panee tyytyväisenä merkille, että ehdotus ulottuu oikeusviranomaisten käsittelemiin henkilötietoihin.

Muiden oikeudellisten välineiden osalta

- i) Kun missä tahansa muussa SEU:n VI osaston nojalla annettussa erityisessä oikeudellisessa välineessä säädetään tietojen käsittelyä tai tietoihin pääsyä koskevasta tarkemmista edelly-

tyksistä tai rajoituksista, erityistä oikeudellista välinettä olisi sovellettava "*lex specialis*" lainsäädäntönä.

- j) Tällä tietosuojaa koskevalla neuvoston puitepäätösehdotuksella on omat ansionsa, ja sitä tarvitaan, vaikka (komission 12.10.2005 ehdottamaa) tietojen saatavuutta koskevaa oikeudellista välinettä ei ole hyväksytty.
- k) Koska Euroopan parlamentti on hyväksynyt direktiivin viestintätietojen säilyttämisestä, on tietosuojaa koskevan kolmannen pilarin lainsäädäntökehyksen luomisesta tullut entistäkin kiireellisempi asia.

Ehdotuksen rakenne

- l) Ehdotuksen II luvussa olevien lisäsääntöjen (direktiivin 95/46/EY yleisten periaatteiden lisäksi) olisi tarjottava rekisteröidyille lisäsuojaa kolmannen pilarin yhteydessä, mutta ne eivät saa johtaa tietosuojan tason alenemiseen.
- m) Tietojen käsittelyn erityismuotoja koskeva III luku (johon suojan kolmas kerros on sisällytetty) ei saa poiketa II luvusta: III luvun säännösten olisi tarjottava lisäsuojaa rekisteröidyille tilanteissa, joissa on mukana useamman jäsenvaltion toimivaltaisia viranomaisia. Kyseiset säännökset eivät kuitenkaan saa johtaa suojan tason alenemiseen.
- n) Säännökset tietojen laadun varmentamista (9 artiklan 1 ja 6 kohta) ja henkilötietojen edelleen käsittelyn sääntelystä (11 artiklan 1 kohta) olisi siirrettävä II lukuun, ja niitä olisi voitava soveltaa kaikkeen lainvalvontaviranomaisten suorittamaan tietojen käsittelyyn myös silloin, kun henkilötiedot eivät ole toisen jäsenvaltion toimittamia tai saataville asettamia. On erityisen tärkeää — sekä rekisteröityjen että toimivaltaisten viranomaisten edun kannalta — huolehtia siitä, että kaikkien henkilötietojen laatu varmennetaan asianmukaisesti.

Tarkoituksen rajaaminen

- o) Ehdotuksessa ei käsitellä täysin tyydyttävällä tavalla tilannetta, joka voi ilmetä poliisitoiminnassa eli tarvetta käyttää tietoja edelleen sellaiseen tarkoitukseen, joka ei ole yhteensopiva sen tarkoituksen kanssa, jota varten tiedot on kerätty.
- p) EU:n tietosuojalainsäädännön mukaisesti henkilötiedot on kerättävä nimenomaisesti määriteltuihin tarkoituksiin eikä niitä saa käsitellä edelleen tavalla, joka ei ole yhteensopiva kyseisten tarkoitusten kanssa. Joustoa on hieman sallittava edelleen käytön osalta. Keruuta koskevaa rajoitusta noudatetaan todennäköisesti paremmin, jos sisäisestä turvallisuudesta vastaavat viranomaiset tietävät, että he voivat turvautua edelleen käytön osalta rajoitusta koskevaan poikkeukseen edellyttäen, että asianmukaiset suojatoimet ovat olemassa.

q) Puitepäättöksen II luvussa olisi säädettävä, että jäsenvaltiot voivat hyväksyä lainsäädännöllisiä toimenpiteitä edelleenkäsittelemiseksi, kun tällainen toimenpide on tarpeen seuraavien seikkojen turvaamiseksi:

- yleistä turvallisuutta, puolustusta tai valtion turvallisuutta koskevien uhkien ehkäiseminen;
- jäsenvaltion tärkeän taloudellisen tai rahoituksellisen edun suojaaminen, ja
- rekisteröidyn suojeleminen.

Jäsenvaltioiden toimivaltaan voi kuulua yksityisyyteen puuttuvaa tietojen käsittelyä, ja kyseiseen toimivaltaan olisi näin ollen liitettävä hyvin tiukat edellytykset.

Tarpeellisuus ja suhteellisuus

r) Ehdotuksen tarpeellisuutta ja suhteellisuutta koskevissa periaatteissa olisi otettava täysin huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö varmistamalla, että henkilötietojen käsittely katsotaan tarpeelliseksi ainoastaan, jos toimivaltaiset viranomaiset voivat osoittaa sen selvästi tarpeelliseksi ja edellyttäen, että yksityisyyteen lievemmin puuttuvia toimenpiteitä ei ole käytettävissä.

Henkilötietojen vaihto kolmansien maiden kanssa

s) Jos tietoja voidaan siirtää kolmansille maille varmistamatta rekisteröidyn suojaa, tämä saattaa aiheuttaa vakavaa haittaa suojalle, joka tällä ehdotuksella on suunniteltu toteutettavaksi Euroopan unionin alueella. Tietosuojavaltuutettu suosittaa tämän ehdotuksen muuttamista sen varmistamiseksi, että 15 artiklaa sovelletaan kaikkien henkilötietojen vaihtoon kolmansien maiden kanssa. Tämä suositus ei koske 15 artiklan 1 kohdan c alakohtaa.

t) Kun henkilötietoja siirretään kolmansista maista, niiden laatu on huolellisesti arvioitava ottaen huomioon ihmisoikeuksien kunnioittamisen ja tietosuojaa koskevien vaatimusten noudattamisen ennen kuin niitä käytetään.

Henkilötietojen vaihto yksityisten tahojen ja muiden kuin lainvalvontaviranomaisten kanssa

u) Tiedonsiirto yksityisille tahoille ja muille julkisyhteisöille voi olla tarpeen tietyissä erityistapauksissa rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi, mutta tällöin olisi sovellettava tiettyjä tiukkoja edellytyksiä. Tietosuojavaltuutettu suosittaa tämän ehdotuksen muuttamista sen varmistamiseksi, että 13 ja 14 artiklaa sovelletaan kaikkien henkilötietojen vaihtoon. Näihin tietoihin kuuluvat myös ne tiedot, joita toinen jäsenvaltio ei ole saanut tai asettanut saataville. Tämä suositus ei koske 13 artiklan c alakohtaa eikä 14 artiklan c alakohtaa.

v) Yhteisiä vaatimuksia olisi sovellettava lainvalvontaviranomaisten oikeuteen käyttää yksityisten tahojen hallussa olevia

henkilötietoja sen varmistamiseksi, että pääsy tietoihin sallitaan ainoastaan hyvin määriteltyjen edellytysten ja rajoitusten pohjalta.

Erityistietoryhmät

w) Erityissuojatoimista olisi säädettävä erityisesti sen takaamiseksi, että

- biometrisia tietoja ja DNA-profiileja käytetään ainoastaan vakiintuneiden ja yhteentoimivien teknisten standardien pohjalta,
- tietojen oikeellisuuden taso otetaan tarkoin huomioon ja rekisteröity voi asettaa oikeellisuuden kyseenalaiseksi helposti käytettävissä olevin keinoin,
- ihmisarvon kunnioittaminen taataan täysin.

Erilaisten tietoryhmien erottaminen toisistaan

x) Erilaisia henkilöryhmiä (epäillyt, tuomitut, uhrit, todistajat jne.) koskevien henkilötietojen käsittelyyn olisi sovellettava erilaisia asioita koskevia edellytyksiä ja suojatoimia. Tästä syystä tietosuojavaltuutettu ehdottaa, että 4 artiklaan lisättäisiin uusi kohta, joka sisältää seuraavia seikkoja:

- Jäsenvaltioiden velvollisuus säätää oikeudellisista seuraamuksista, joita aiheutuu eri henkilöryhmien henkilötietojen erillään pitämisestä.
- lisäsäännökset tietojen käsittelyn tarkoituksen rajoittamiseksi, tarkkojen määrärajojen vahvistamiseksi ja tietoihin pääsyn rajaamiseksi, mikäli kyse ei ole epäilyksenalaisista henkilöistä.

Automaattiset yksittäispäätökset

y) Yksinomaan automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuviin päätöksiin olisi sovellettava hyvin tiukkoja edellytyksiä, kun näillä päätöksillä on henkilöön kohdistuvia seurauksia tai ne vaikuttavat merkittävästi henkilöön. Näin ollen tietosuojavaltuutettu suosittaa lisättäväksi automaattisia yksittäispäätöksiä koskevia erityissäännöksiä, jotka vastaavat direktiivin 95/46/EY säännöksiä.

Joukko muita suosituksia

z) Euroopan tietosuojavaltuutettu suosittaa seuraavaa:

- Muotoillaan uudelleen 4 artiklan 4 kohdan ensimmäinen luetelmakohta sen varmistamiseksi, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa koskeva oikeuskäytäntö otetaan huomioon, koska 4 artiklan 4 kohtaan ehdotettu muotoilu ei täytä niitä perusteita, jotka Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä on vahvistettu ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan osalta.

- Poistetaan 7 artiklan 1 kohdassa oleva laaja poikkeus tai ainakin selvästi rajataan niitä yleisiä etuja, joilla kyseisen poikkeuksen käyttöä perustellaan jäsenvaltioissa.
- Muutetaan 10 artiklaa sen edellyttämiseksi, että myös pääsy tietoihin on kirjattu tai dokumentoitu.
- Poistetaan 19, 20 ja 21 artiklan 2 kohdan a alakohta.
- Lisätään ehdotukseen tietosuojavaltautettuja koskevia säännöksiä. Nämä säännökset voitaisiin muotoilla asetuksen 45/2001/EY 24—26 artiklaa vastaavasti.
- Muutetaan ehdotuksen 31 artiklan 2 kohtaa, jotta 29 artiklassa mainitun työryhmän puheenjohtajalla olisi oikeus osallistua tai olla edustettuna uuden työryhmän kokouksissa.

Tehty Brysselissä 19. joulukuuta 2005

Peter HUSTINX

Euroopan tietosuojavaltautettu